

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Bakalářská práce

DOBŘÍŠSKÉ ŠKOLSTVÍ 1945 - 1965

Schools in Dobříš 1945 - 1965

Gita Bláhová

Praha 2013

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Hnilica, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 27. června 2013

Gita Bláhová

Anotace

Bakalářská práce s názvem *Dobříšské školství 1945 – 1965* se snaží přiblížit historii dobříšského školství po 2. světové válce do roku 1965, kdy byla otevřena druhá pavilonová základní škola v Dobříši a kdy končí tzv. soužití dobříšských škol pod jednou střechou.

Práce je zaměřena především na 1. základní školu v Dobříši. Do historie této školy spadá období obecných a měšťanských škol dívčích a chlapeckých, později přejmenovaných na školy národní a střední, dále jedenáctiletá, později dvanáctiletá, střední všeobecně vzdělávací škola a škola speciální. Práce se snaží ukázat, jak vypadal život žáků a studentů ve školách mezi léty 1945 – 1965 na příkladu jedné základní školy, s jakými úkoly a překážkami se žáci a studenti museli v té době vypořádat a jak vypadala výchova a výuka v lavicích i mimo ně.

Klíčová slova

Základní škola Dobříš, každodennost žáka 1945 – 1965, socialistické školství, poválečné školství, dobříšské školství, vývoj školství, socialistické vzdělání a výchova, oslavy a akce škol.

Summary

This bachelor thesis named *Schools in Dobříš 1945 - 1965* is describing history of education in Dobříš after the Second World War until the year 1965 when the building of the second school has been open in Dobříš and these schools stopped sharing the same building.

This thesis is mainly focused on the 1st elementary school in Dobříš. History of this school consists of following periods: boys and girls school later renamed to national and high school, eleven-years school, twelve-years school, general high school and special school. This thesis is also trying to show lives of pupils and students in schools between years 1945 and 1965 on the example of one elementary school. It describes what tasks and difficulties pupils and students had to cope with and how education and upbringing looked like both inside and outside the school.

Keywords

Elementary school in Dobříš, everydayness of pupil 1945 - 1965, socialistic education, postwar education, education in Dobříš, evolution of education, socialistic education and upbringing, celebrations and school events.

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování PhDr. Jiřímu Hnilicovi, Ph.D. za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Rovněž bych chtěla poděkovat Státnímu okresnímu archivu v Příbrami a Depozitáři a archivu Muzea města Dobříše za zpřístupnění archiválií k tomuto tématu.

Obsah

Úvod.....	7
Školství.....	10
Stručná historie školství v českých zemích.....	10
Školství v Dobříši.....	19
Dobříšská škola v letech 1945 – 1965.....	24
Ze školního života.....	26
Každodennost dobříšských žáků.....	36
Ze školních lavic i mimo ně.....	36
Vzdělání a výchova.....	50
Škola a město.....	57
Závěr.....	63
Použité prameny a literatura.....	64
Seznam příloh.....	69

Úvod

Dobříš, město na Zlaté stezce, leží nedaleko od hlavního města České republiky, Prahy. Je to nepříliš velké (asi 8000 obyvatel) a poměrně klidné město, obklopené lesy a nízkými horami. Území Dobříše pravděpodobně bylo osídleno již v nejstarších dobách; nejstarší archeologické nálezy pochází z mladší doby kamenné. Podle místní pověsti byla na Zlaté stezce založena osada slovanským vladykou Dobřichem, podle něhož dostala název. První písemná památka, ve které se vyskytuje název Dobříš, je datována do roku 1252; jsou to čtyři listiny vydané ve „villa Dobres“ Vratislavem I. pro klášter v Plasích. První zmínka o dobříšském školství je z roku 1774. V tomto roce působila škola ve třech místnostech jednopatrového domu č. p. 19.

Tato práce se bude zabývat dobříšským školstvím po 2. světové válce do roku 1965, kdy byla otevřena druhá pavilonová základní škola v Dobříši a kdy končí tzv. soužití dobříšských škol pod jednou střechou. Období po skončení války je charakteristické radostí z konce války a ze znovu nabyté svobody a radostného budování nového demokratického státu. Po válce bylo školství očišťováno od fašistické ideologie a kolaborantů, výuka byla provázána optimismem a radostí ze svobody a z budování nejen nového státu, ale i školství. Zlom nastal v roce 1948, kdy zvítězila komunistická strana a lidé se vrátili do nesvobody, zvané socialismus. Školství v té době bylo velmi ovlivňováno politickými událostmi. Vzdělání a výchova byly značně ideologicky podbarvené. V roce 1948, kdy došlo k tzv. komunistickému převratu, nastala změna i ve školství; byla uzákoněna tzv. jednotná škola. Další velkou změnu do škol přinesl rok 1953, kdy vešel v platnost zákon „Zákon o školské soustavě a vzdělávání učitelů“, tím začala éra socialistického školství. V 60. letech se začala situace postupně uvolňovat, aby vzápětí mohla být roku 1968 vrácena do normálu. Období „normalizace“ už je téma, kterým se tato práce zabývat nebude.

V době po 2. světové válce již v Dobříši existovalo mnoho škol: Obecná škola chlapecká, Obecná škola dívčí, Měšťanská škola chlapecká a Měšťanská škola dívčí, Odborná škola pro ženská povolání, Speciální, neboli Zvláštní škola, v roce 1953 vzniká Jedenáctiletá střední všeobecně vzdělávací škola, pozdější gymnázium, Zemědělská škola, Veřejná lidová škola osvětová, Lidová škola umění a mateřské

školy. Dobříš se v této době stává okresním městem a tím nabývá na významu jak samotného města, tak i škol. Další významnou událostí pro město v době poválečné bylo dání dobříšského zámku k užívání spisovatelům.

Práce bude zaměřena především na 1. základní školu v Dobříši. Do historie této školy spadá období obecných a měšťanských škol dívčích a chlapeckých, později přejmenovaných na školy národní a střední, dále jedenáctiletá, později dvanáctiletá, střední škola a škola speciální. Tyto školy do roku 1965 sídlily v jedné budově s výjimkou Speciální školy, která se z budovy přestěhovala do nového působiště v roce 1963.

Úkolem práce je ukázat, jak vypadal život žáků a studentů ve školách mezi léty 1945 – 1965 na příkladu jedné základní školy, s jakými úkoly a překážkami se žáci a studenti museli v té době vypořádat a jak vypadala výchova a výuka v lavicích i mimo ně. Tyto otázky se pokusí tato práce zodpovědět. Dalším úkolem je rozšířit zpracované regionální dějiny Dobříše o další kapitolu. O Dobříši bylo napsáno mnoho prací, většina se však zabývá dávnou historií města, především historií zámku. O dobříšském školství se některé práce zmiňují jen několika málo větami, ale žádná souvislá odborná práce o něm dosud napsána nebyla. Napsané ne odborné práce, které se týkají dobříšských škol, jsou almanachy vydané k příležitosti výročí založení škol: *Almanach ke 100. výročí založení 1. základní školy v Dobříši a Gymnázium Karla Čapka Dobříš 1953 – 2003*.

V této práci historie dobříšského školství bude zasazena do vývoje československého školského systému, o kterém bude zmínka v první kapitole této práce.

Jak bylo řečeno, v první kapitole bude ve stručnosti popsán vývoj školství v českých zemích od dob nejstarších až po současnost. Podrobněji se kapitola bude zabývat československým školstvím v době po 2. světové válce. V následující podkapitole bude popsán vývoj dobříšského školství od jeho první zmínky do současnosti. Budou zde zmíněny všechny školy, které se v Dobříši vyskytovaly nebo dosud vyskytují. Důraz bude kladen na vývoj dnešní 1. základní školy v Dobříši, protože tato škola je hlavním tématem práce.

Plynule bude navazovat kapitola s názvem *Dobříšská škola v letech 1945 – 1965*. Zde budou nastíněny reakce školy na politické události v té době a na změny školského systému. V podkapitole *Každodennost dobříšských žáků* bude popsán život žáků ve školních lavicích i mimo ně. Budou zdůrazněny události, oslavy, slavnosti a akce, kterých se žáci dobříšských škol účastnili. Následovat bude podkapitola *Vzdělání a výchova*, která se zmíní o změnách ve školních osnovách a o tom, jak výchova a vzdělání měly v té době vypadat a jak byly ovlivněny politickou situací.

Poslední kapitolou je *Škola a město*, kde bude popsáno, jak život školy byl úzce svázán s životem města. Jak se vzájemně tyto složky podporovaly a ovlivňovaly při nejrůznějších akcích, a jak se škola propagovala navenek.

Na konci práce budou zařazeny přílohy, které doplňují a rozšiřují informace obsažené v textu. Jednou z příloh je fotografie školní budovy, které se práce týká.

Hodnotným zdrojem informací pro tuto práci byly především prameny poskytnuté Státním okresním archivem v Příbrami. Kvůli nezpracovanému archivnímu materiálu jsou prameny obtížněji přístupné a spousta z nich nedohledatelná. Nejvíce informací mi poskytly školní kroniky a kronika města Dobříše 1945 – 1963, která je uložena v Depozitáři a archivu Muzea města Dobříše. Mnoho údajů jsem našla v knihách zápisů z učitelských porad, místní školní rady a z porad okresního pedagogického sboru. Pro kapitolu *Vzdělání a výchova* mi velmi posloužila alespoň část třídních katalogů, která byla dohledatelná. Dalším zdrojem informací mi byly některé dobové místní časopisy a noviny, které mi poskytl rovněž Státní okresní archiv v Příbrami. Ostatní místní dobová periodika, o kterých víme, že existovala, jsou nedohledatelná. Je třeba mít na paměti, že kroniky, zápisy z porad a tisk byly v té době pod státním dozorem, tudíž je možné, že informace z těchto pramenů nemusí být zcela objektivní a pravdivé. Dále je třeba upozornit, že většina dohledatelných pramenů sahá pouze do roku 1953, po tomto roce jsou informace čerpány pouze ze školní kroniky, která je vedena do roku 1965 a z kroniky města Dobříše.

Školství

Stručná historie školství v českých zemích

Pokládám za důležité alespoň ve stručnosti se zmínit o historii školství v českých zemích. Kapitola se bude zabývat vývojem českého školství od jeho počátků, zejména od převratného roku 1774, až do současnosti. Podrobněji budou popsány školské systémy a události mezi léty 1945 – 1965, protože především tímto obdobím se práce zabývá.

Školy na území dnešní České republiky se vyskytovaly již ve středověku, existence je doložena už na přelomu prvního a druhého tisíciletí. Vzdělávání bylo především záležitostí církve, která zakládala školy při kláštorech a katedrálách. V době, kdy se začala rozvíjet města, vznikaly vedle škol farních školy laické jako partikulární městské školy, které byly prakticky zaměřené.¹ Mezníkem v dějinách školství jsou tereziánské reformy a vydání „Všeobecného školního řádu“. Řád vznikl 6. 12. 1774, v platnost vstoupil v lednu roku 1775. Byl to první školský řád, který se týkal nižšího školství. Stát začal škole věnovat pozornost a snažil se omezit vliv církve na vzdělání; školství bylo prohlášeno za součást státní organizace. Byla zavedena všeobecně vzdělávací povinnost u dětí ve věku 6 – 12 let, jež se později proměnila v povinnou školní docházku. Vznikly školy triviální, hlavní a normální. V roce 1775 převzal stát pod svou správu střední školy, gymnázia, a následně omezil jejich počet.²

Revoluční rok 1848 nepřinesl v oblasti školství výrazné změny. Vznikala osmiletá gymnázia s nižším a vyšším stupněm; na některých byla povolena výuka v českém jazyce. Klasická gymnázia začala postupně ztrácet charakter církevní latinské školy, do výuky se v té době dostaly historie a přírodovědné předměty. Vznikl nový typ školy - šestiletá reálka. Změna přišla v 50. letech, v době Bachova absolutismu, kdy byl uzavřen konkordát s církví, a veškeré školství přešlo pod církevní správu. Zvrat nastal v roce 1860 vydáním prosincové ústavy, která

¹ SOMR Miroslav a kol.: *Dějiny školství a pedagogiky*, SPN, Praha 1987, s. 27 – 34.

² VALIŠOVÁ Alena, KASÍKOVÁ Hana a kol.: *Pedagogika pro učitele*, Grada Publishing, a. s., Havlíčkův Brod 2007, s. 69 - 72.

vyhlásila svobodu vzdělání, národní rovnoprávnost ve školství a také bylo potvrzeno zemské právo na řízení školství.

Říšský zákon z roku 1869, tzv. Hasnerova reforma, položil základy moderní školské soustavy a všeobecnému vzdělávání. Podle zákona bylo základní vzdělání osmileté a povinné pro děti ve věku 6 – 14 let. Vznikly školy obecné a měšťanské. V témže roce byly zavedeny maturitní zkoušky a reálka se tak stala plnohodnotnou střední školou, která umožňovala budoucí studium na vysoké škole.³ Obecné školy vznikaly na vesnicích a v malých městech. Skládaly se ze dvou stupňů – nižšího pětiletého a vyššího tříletého. Na obecných školách se vyučovalo náboženství, jazyk, počty, psaní, geometrie, reálie, zpěv, tělocvik, ruční práce a domácí hospodářství pro dívky, dobrovolným předmětem pro chlapce bylo hospodářství a řemeslný kurz. Měšťanská škola byla původně variantou školy obecné. Byla určena pro děti, které nenavštěvovaly střední školu, měla jim poskytnout vyšší vzdělání. Měšťanské školy bývaly buď osmileté, které byly dvoustupňové, nebo tříleté, jež navazovaly na pátý ročník školy obecné. Vyučovalo se náboženství, jazyk a písemnosti, německý jazyk, dějepis, zeměpis, přírodopis a přírodopyt, aritmetika, geometrie, kreslení, rýsování, krasopis, vedení knih, zpěv, tělocvik a ruční práce a hospodářství pro dívky.

Roku 1883 osmiletá varianta měšťanské školy byla zrušena. Tím vznikla samostatná škola druhého stupně, která umožňovala přechod na školu střední. Stala se tak vyšší školou, která měla žáky připravovat nejen na průmyslovou a zemědělskou praxi, ale i ke studiu učitelství a odborných škol. Měšťanská škola jako nový typ obecné školy vyššího stupně, byla dosti problematickým typem. Přechody některých žáků ze škol obecných byly spojeny s obtížemi se zvládnutím učiva, a tak docházelo k návratům žáků do škol obecných. Úkolem měšťanské školy bylo připravovat žáky, kteří nenavštěvují školu střední, na praxi a odborné střední školy. Při přestupu byli žáci škol měšťanských v nevýhodě vůči žákům škol středních. Obsah učiva čím dál více směřoval ke všeobecně vzdělávacímu charakteru a připodobňoval se tak nižšímu stupni středních škol. V té době bylo několik možností přestupu z prvního stupně na druhý: první možností bylo studium osmileté obecné

³ První dívčí střední škola vznikla až v roce 1890, kterou založila Eliška Krásnohorská. Tato škola nesla název Minerva. Od konce 19. století mohli nejen chlapci, ale i dívky dosáhnout vyššího vzdělání.

školy se dvěma stupni, druhou možností byl přechod z prvního stupně obecné školy na školu měšťanskou s možností návaznosti na některé školy střední, nebo další možností byl přechod z obecné školy na gymnázium, který byl velmi limitovaný.⁴

V nově vzniklé Československé republice roku 1922 „Malým školským zákonem“ byl uzákoněn systém, který byl přebrán z rakouského školství. Zákon nepřinesl žádné výrazné změny.⁵ Do vyučovacích předmětů byla zavedena občanská výchova, tělesná výchova pro dívky a ruční práce pro chlapce. Existovala škola národní, která sestávala ze dvou stupňů, které byly institučně oddělené. Skládala se z pětileté školy obecné a tříleté školy měšťanské, nebo z osmileté školy obecné. Místo měšťanské školy bylo možné navštěvovat reálku, reálné gymnázium, gymnázium nebo jinou odbornou či specializovanou školu. Roku 1935 byl vydán „Zákon o újezdních měšťanských školách“. Podle tohoto zákona měla být zvýšena dostupnost měšťanských škol pro žáky z venkova. Měly být zrušeny vyšší ročníky obecných škol a nahrazeny měšťanskou školou.

Za okupace byla národní školská soustava redukována jen na základní a střední stupeň, vysoké školy byly uzavřeny. Gymnázium se stalo nejvyšším stupněm školské soustavy. Měšťanské školy se staly školami výběrovými a dostaly nový název – školy hlavní. Povinným předmětem ve školách se stal německý jazyk, naproti tomu byla zrušena výuka dějepisu. Podle publikace A. Boháče *Dějiny školství v Československu 1945 – 1975, I. díl* byla výuka v té době velmi ideologicky podbarvená. Do praxe byly zaváděny principy fašistické pedagogiky, které spočívaly v rasové diskriminaci, výchově elit a zastírání třídních rozporů.⁶ Obsah předmětů byl podřízen ideologickým a politickým cílům okupantů. Velmi se zhoršily i materiální podmínky škol. Mnoho škol bylo přestěhováno do méně vhodných prostor a školy byly obsazeny armádou. Ke zhoršování českého školství značně přispěly i perzekuce učitelů na českých školách.⁷

⁴ WALTEROVÁ Eliška a kol.: *Dva světy základní školy? Úskalí přechodu z 1. na 2. stupeň*, Praha, Karolinum 2011, s. 16 – 21.

⁵ BOHÁČ Antonín a kol.: *Dějiny školství v Československu 1945 – 1975 I. díl*, Karolinum 1982, s. 9.

⁶ Tamtéž.

⁷ WALTEROVÁ E.: *Dva světy základní školy?*, s. 27 – 28.

Dne 5. dubna 1945 byl oficiálně vyhlášen v Košicích vládní program Národní fronty jako program národní a demokratické revoluce. Program vyžadoval důslednou demokratizaci kultury a vzdělání. Po válce se školská soustava obnovovala k předválečnému stavu. Byly znovu otevřeny všechny stupně a typy škol. Ti, kteří neměli přístup v době okupace ke středoškolskému a vysokoškolskému vzdělání, měli možnost urychleného absolvování studia. Nastala „očista“. Od 5. května rozvíjel činnost Revoluční národní výbor ministerstva školství a osvěty, 12. května se do role ministra školství dostal Zdeněk Nejedlý.⁸ Do škol se zaváděla povinná výuka ruského jazyka. Důraz byl ve výuce kladen na lidovou a pokrokovou národní tradici. Ve dnech 14. a 15. července roku 1945 se konal manifestační sjezd českého učitelstva v Praze pod heslem „Jednotnou školou k jednotě národa“. Na Manifestačním sjezdu se hovořilo o budoucím školství, jakým směrem by se mělo ubírat a co se od škol bude očekávat. Ministr školství Zdeněk Nejedlý si uvědomoval, že škola, společnost a stát se vzájemně ovlivňují. „...*Jaká má být škola? Samozřejmě není žádné, abych tak řekl, takové ideální, absolutní formy školy. Škola byla vždycky taková, jaká byla společnost, byla obyčejně taková, jaký byl stát a jací byli zkrátka ti vedoucí. (...) my musíme vytvořit školu jako nástroj pro nejlepší vzdělání širokých mas. To je cíl, to je ideál.*“⁹ Dne 30. listopadu 1945 byl vydán výnos Ministerstva školství a osvěty, kterým byly zveřejněny přechodné učební osnovy pro školy obecně vzdělávací všech tří stupňů. Vydáním tohoto dokumentu došlo k ideologickému a obsahovému sjednocení měšťanských a nižších středních škol, přestože školy zůstaly po stránce organizační samostatné. Všem bylo zřejmé, že potřeba reformy je naléhavá. Začalo se mluvit o jednotné škole.¹⁰ Myšlenka jednotné školy se objevila již před válkou ve 30. letech. Škola měla být jednotná, ale vnitřně diferenciovaná. Měla respektovat školní stupně a nadání žáků. Nešlo tedy o představu školy s jednotným stupněm. Jednalo se o zajištění vzdělání pro všechny bez ohledu na sociální původ.¹¹

⁸ BOHÁČ A.: *Dějiny školství v Československu 1945 – 1975 I. díl*, s. 10 – 11.

⁹ BOHÁČ Antonín a kol.: *Dějiny školství v Československu 1945 – 1975 II. díl*, Karolinum 1982, s. 10 – 12, Z projevu ministra školství Zdeňka Nejedlého na manifestačním sjezdu českého učitelstva konaném 14. a 15. 7. 1945 v Praze.

¹⁰ CÍSAŘ Václav, ŘEHÁK Miloslav: *K otázkám dalšího rozvoje československé výchovně vzdělávací soustavy*, SPN Praha 1989, s. 11.

¹¹ WALTEROVÁ E.: *Dva světy základní školy*, s. 23.

Zákon školské reformy, předložený ministrem Zdeňkem Nejedlým 21. dubna 1948, byl přijat národním shromážděním; od září 1948 většina škol začala podle něj fungovat. Přesný název zákona zní „Zákon ze dne 21. dubna 1948 o základní úpravě jednotného školství (školský zákon)“. „*Veškeré mládeži se dostane jednotné výchovy a obecného i odborného vzdělání na základních školách, které tvoří jednotnou soustavu.*“¹² „*Školy pečují o všestranný rozumový, citový, mravní a tělesný rozvoj žactva. Vzdělávají mládež v duchu pokrokových národních tradic a ideálů humanity, vychovávají k samostatnému myšlení, cílevědomému jednání, činnorodé práci i družné spolupráci a probouzejí v mládeži touhu po sebevzdělání a pokroku. Vedou ji k činné účasti na životě školy a na budovatelském díle republiky. Pěstují smysl pro společenství v rodině, národu, Slovanstvu a lidstvu. Vychovávají národně a politicky uvědomělé občany v lidově demokratickém státu, statečné obránce vlasti a oddané zastánce pracujícího lidu a socialismu.*“¹³ Jednalo se o úpravu školní soustavy, kdy mateřskou školu měly navštěvovat děti ve věku 3 – 6 let, obecná škola byla přejmenována na školu národní, kterou navštěvovaly děti ve věku od 6 do 11 let. Měšťanská škola spolu s nižšími ročníky gymnázií byly sloučeny pod název střední škola. Střední škola byla určena pro žáky ve věku 11 – 15 let. Gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště měly zkrácenou školní docházku na 4 roky. Jednotný školský systém spočíval v možnosti přístupu na vysoké školy všem, kteří úspěšně složili maturitní zkoušku, to znamená, že poskytoval přijetí na tzv. výběrové školy třetího stupně bez přijímací zkoušky. Díky tomuto systému došlo ke koedukaci.¹⁴ Základní (národní) škola měla spojovat a sjednocovat v jedné instituci vzdělání prvního stupně se vzděláním druhého stupně (bývalého nižšího středoškolského) pro všechnu mládež. Jednotné vzdělání mělo být poskytnuto mládeži do doby, než si začne volit vlastní směr přípravy na budoucí povolání.¹⁵

Národní škola se skládala z pěti ročníků a žákům měly být poskytnuty základy obecného vzdělání. Vyučovaly se předměty: společenská nauka, jazyk, počty, věcné nauky, základy techniky, estetiky, zdravotní a tělovýchova. Střední škola měla čtyři postupové ročníky a poskytovala ucelené základní obecné vzdělání. Vyučovalo se

¹² Zákon č.95/1948 Sb. §1. (1).

¹³ Zákon č. 95/1948 Sb. §2.

¹⁴ CÍSAŘ V.: *K otázkám dalšího rozvoje československé výchovně vzdělávací soustavy*, s. 11.

¹⁵ SINGULE František: *Vývojové trendy čs. Školského systému*, SPN Praha 1985, s. 44.

jazyku, matematice, přírodním a společenským vědám, oborům technickým, estetickým, zdravotním a tělovýchově. Na školách se vyučovalo i náboženství a to podle náboženského vyznání žáků, o tuto oblast výchovy se staraly církevní orgány, které však byly pod dohledem státu. Do obsahu vzdělání na národních i středních školách byly zařazeny zájmové kroužky. Tyto kroužky měly za úkol prohloubit výchovu a vzdělávací práci školy, žáci měli mít možnost uplatnit své zájmy a schopnosti, jak píše A. Boháč v *Dějínách školství v Československu 1945 – 1975*.¹⁶ Povinná školní docházka byla tedy devítiletá a děti měly navštěvovat školu v obvodu svého trvalého bydliště.

V 50. letech byly na školách zakládány pionýrské organizace a svazácké skupiny. Výuka byla značně ideologicky a politicky podbarvena a náboženství se ze škol postupně vytlačovalo. V roce 1953 byl přijat nový zákon „Zákon o školské soustavě a vzdělávání učitelů“. Tímto zákonem započala éra socialistického školství. „*Dosavadní školy národní, školy střední a gymnasia se přemění počátkem školního roku 1953/54 na všeobecně vzdělávací školy nové školské soustavy. Pro školní rok 1953/54 bude podle potřeby ponechán IV. postupný ročník dosavadní střední školy jako jednorozhodný kurs.*“¹⁷ Byl převzat sovětský model osmileté a jedenáctileté střední všeobecně vzdělávací školy. Střední všeobecně vzdělávací školu od tohoto roku navštěvovaly děti od 6 do 14 let nebo od 6 do 17 let. Stát usiloval o všestranné formování osobnosti, požadoval aktivního, uvědomělého a angažovaného občana. Na realizaci formování lidské osobnosti se podílela nejen školská zařízení, ale i řada mimoškolních a kulturních institucí. Dle dobového hodnocení měly školy v tomto období dosáhnout nebývalého rozmachu.¹⁸ Všestranné zaměření výchovy mělo prostupovat veškerou činnost škol všech stupňů.¹⁹ Školní docházka se zkrátila na osm let, aby se urychlila příprava nové generace pro potřeby národního hospodářství. Důraz byl ve školách kladen na přípravu na praktická povolání. Navýšil se počet hodin tzv. polytechnického učiva, tj. matematiky, přírodovědných předmětů a technických předmětů. Humanitní a esteticko-výchovné předměty byly upozadřovány. V humanitních a esteticko-výchovných předmětech byl kladen důraz

¹⁶ BOHÁČ A.: *Dějiny školství v Československu 1945 – 1975 I. díl*, s. 52.

¹⁷ Zákon č. 32/1953 Sb. §1.

¹⁸ JŮVA Vladimír: *Všestranná výchova a socialistická společnost*, SPN Praha 1989, s. 77.

¹⁹ Tamtéž, s. 79.

na mravní výchovu, právní a politické vzdělání.²⁰ Ve školách se rozšiřovaly tzv. hromadné formy výchovné práce mimo vyučování, tzn. hromadné exkurse do vědeckých, technických, výrobních a kulturních institucí. Rozšiřovány byly tzv. skupinové formy výchovné práce v rámci nejrůznějších kroužků.²¹ Pro děti, které nezvládaly učivo na jedenáctileté nebo osmileté střední škole, byly zřízeny tzv. zvláštní školy.

Hlavním kritériem pro hodnocení škol se stalo ideologické a politické hledisko. Škola měla vychovávat socialistické občany, měla být těsně spjata s úkoly socialistické výstavby a obrany vlasti. Do učebnic a učebních osnov se dostaly ideologické fráze a poučky na úkor kvality a didaktického zpracování obsahu. Ve výuce bylo omezeno kulturní dědictví a přenos sociální zkušenosti. Důsledkem byly mezery v základním všeobecném vzdělání.²²

Změna školské soustavy v roce 1953 přinesla řadu potíží. V první řadě byla narušena kontinuita dosavadního vývoje a koncepce demokratické jednotné školy byla přetvořena. Ve školním roce 1953/1954 nastal ve školství chaos. Dosavadní 4. ročníky středních škol byly ponechány jako jednoroční kurz, ale žáci 3. ročníku měli ukončit školní docházku už v roce 1952/1953; pokud byli úspěšní ve zkoušce do 9. ročníku jedenáctileté střední školy, na výběrovou odbornou školu nebo na pedagogickou školu, mohli ve studiu pokračovat. V případě, že ve zkouškách uvedené školy byli neúspěšní, mohli absolvovat jednoroční kurz a po roce zkoušet zkoušky znovu. Studenti gymnázií 3. ročníku museli absolvovat prázdninový kurz a během prázdnin se připravit na maturitu. Jak již bylo řečeno, školní docházka byla zkrácena na 8 let. Problémem bylo, že při zkrácení povinné školní docházky nedošlo k přezkoumání kurikula. Žáci byli přetěžováni množstvím učiva a zvýšilo se procento propadlých žáků. Další potíže nastaly při umístování čtrnáctiletých žáků do povolání a učebních oborů. Žáci byli fyzicky i mentálně nezralí, proto mnoho rodičů žádalo, aby jejich děti mohly opakovat osmý ročník školy.²³

²⁰ Tamtéž, s. 80.

²¹ Tamtéž, s. 83 – 84.

²² WALTEROVÁ E.: *Dva světy základní škol*, s. 36.

²³ WALTEROVÁ E.: *Dva světy základní škol*, s. 36.

Roku 1958 se konal XI. sjezd Komunistické strany Československa, který přijal směrnici o prodloužení povinné školní docházky na 9 let a o prodloužení středního vzdělání z jedenácti na dvanáct let.²⁴ V roce 1960 byl přijat nový zákon „O soustavě výchovy a vzdělání“, který prodloužil školní docházku na 9 let a škola dostala nový název „základní devítiletá škola.“ Základní devítiletá škola byla označována jako škola I. cyklu, na níž navazovaly školy II. cyklu a na ně vysoké školy. Znovu byly zavedeny všeobecně vzdělávací školy, pozdější gymnázia, školní docházka do nich trvala 3, později 4 roky. Dosavadní školská soustava byla rozšířena o nové typy škol. Vznikly školy s celodenní péčí, střední školy pro pracující, lidové školy umění, lidové školy jazyků, hudební a taneční školy. Byla posílena výchovná funkce základních škol. Pozornost měla být věnována především rozvoji osobitých zájmů a sklonů každého žáka. Do učebních plánů se dostávaly nepovinné předměty a zájmové kroužky.²⁵ Ústava Československé socialistické republiky ze dne 11. července 1960 zaručovala všem občanům právo na vzdělání, které dle Ústavy mělo být pro všechny do 15 let povinné a bezplatné. Veškerá výchova a vyučování měly být založeny na vědeckém světovém názoru a na těsném spojení školy se životem a prací lidu. Právo na vzdělání bylo zajištěno základním školním vzděláním, soustavou bezplatných škol, které poskytovaly úplné střední vzdělání, všeobecné nebo odborné, a vzdělání vysokoškolské. K prohloubení znalostí sloužily organizace, které poskytovaly vzdělání pracujícím (večerní školy pro pracující, odborná školení v závodech a družstvech) a kulturní a osvětová činnost státu a společenských organizací.²⁶ V roce 1965 bylo přijato organizační opatření, díky němuž bylo možné v 9. ročníku vytvářet diferenciované skupiny ve vyučování mateřského jazyka a matematiky. Bylo možné formovat i diferenciované třídy, tzv. studijní a praktické. Rozdíly měly být v hloubce osvojení obsahu.

Po uvolněném období 60. let nastalo období normalizace. Opět se začal zdůrazňovat požadavek, aby škola byla oporou socialismu. Pro vývoj školství bylo důležité zasedání ústřední výbor Komunistické strany Československa v červenci roku 1973. Ve školství se měl obnovit socialistický charakter škol, měl se propracovat systém komunistické výchovy mládeže a obsah vzdělání měl být

²⁴ CÍSAŘ V.: *K otázkám dalšího rozvoje československé výchovně vzdělávací soustavy*, s. 13.

²⁵ BOHÁČ A.: *Dějiny školství v Československu 1945 – 1975 I. díl*, s. 57 – 58.

²⁶ BOHÁČ A.: *Dějiny školství v Československu 1945 – 1975 II. díl*, s. 82.

v souladu s výsledky vědeckotechnické revoluce.²⁷ Mezi léty 1976 - 1984 byly deváté ročníky základních škol postupně rušeny, čímž se školní docházka do základní školy zkrátila opět na osm let. Roku 1978 byl vydán zákon „O opatřeních v soustavě základních a středních škol“; základní škola byla nově koncipována, byla osmiletá. První stupeň základních škol se zkrátil z pěti let na čtyři roky. Základní škola měla žákům poskytnout všeobecné polytechnické vzdělání a připravit je na další studium. Paradoxní bylo, že povinná školní docházka byla prodloužena na 10 let, což znamenalo, že každý žák musel pokračovat v dalším studiu buď na gymnáziu, střední odborné škole, nebo středním odborném učilišti. Myšlenky o zavedení desetileté školní docházky se objevovaly už v roce 1973. Základní školy se tak staly jakýmsi předstupněm ke středoškolskému vzdělání.²⁸

Po „sametové revoluci“ v roce 1989 došlo ve školství k radikálním změnám. Bylo možné zřizovat nestátní školy, každý si mohl svobodně zvolit školu, kterou bude navštěvovat, byla zřízena víceletá gymnázia, která obnovila selektivní princip v průběhu povinné školní docházky. Ústavním zákonem č. 135 ze dne 29. listopadu 1989 se v článku 16 stanovuje: „*Veškerá kulturní politika v Československu, rozvoj vzdělání, výchova a vyučování jsou vedeny v duchu vědeckého poznání a v souladu se zásadami vlastenectví, humanity a demokracie.*“²⁹ V roce 1990 byla povinná školní docházka opět zkrácena na 9 let a postupně byly na základních školách opět zaváděny deváté ročníky, které byly zpočátku nepovinné, povinnými se staly až roku 1995.³⁰ Byla zavedena víceletá gymnázia – osmiletá, sedmiletá, šestiletá a pětiletá, do nichž mohli být žáci přijati v průběhu druhého stupně základní školy. Základní škola v této době přestala být jednotnou. Jednotlivé školy měly možnost přizpůsobit výuku dle schopností a zájmů žáků, učitelé mohli částečně upravit osnovy a učební plány.³¹

Školský zákon v roce 2004 „*kodifikuje již dosažený a fungující řád a současně je vstupem do budoucnosti. (...) Nesporně podstatné novum v zákonu je bezprecedentní*

²⁷ BOHÁČ A.: *Dějiny školství v Československu 1945 – 1975 I. díl*, s. 59.

²⁸ Tamtéž, s. 60 – 61.

²⁹ Zákon č. 135/1989 Sb. Čl. 16.

³⁰ Zákon č. 171/1990 Sb. Čl. 2.

³¹ WALTEROVÁ E.: *Dva světy základní školy?*, s. 42.

*zakotvení systému vzdělávacích programů.*³² Podle zákona z roku 2004 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zpracovává za pomoci odborníků Národní program vzdělávání. Pro každý obor vzdělání v základním, středním, předškolním, uměleckém a jazykovém vzdělání se vydávají rámcové vzdělávací programy, které vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělání. V závislosti na rámcových vzdělávacích programech se tvoří školní vzdělávací programy, jejichž obsah může být ve školách uspořádán do předmětů nebo jiných ucelených částí učiva.³³ Od školního roku 2007/2008 školy pracují podle svých školních vzdělávacích programů.

V tomto stručném přehledu můžeme vidět, že české školství prošlo pozoruhodným vývojem. Ne vždy byla školská nařízení jednoznačně zcela progresivní. Školství vždy bylo a je ovlivňováno politickými a společenskými událostmi, protože nejen rodina, ale i škola značně ovlivňuje vývoj dítěte. Stejně jako v rodině, tak i ve škole se utváří osobnost člověka, formují se jeho názory a představy o světě.

Školství v Dobříši

Tato kapitola se v krátkosti bude zabývat vývojem školství v Dobříši od jeho první zmínky do současného stavu. Pro pochopení vývoje je nutný stručný přehled škol, které se v průběhu času na Dobříši vyskytovaly (nebo nyní vyskytují). Důležité je též ukázat, jak dobříšské školy reagovaly na celostátní změny školských soustav. Zdůrazněn bude především vývoj současné 1. základní školy v Dobříši, která je hlavním tématem této práce.

První zmínka o dobříšském školství je z roku 1774, kdy byla Marií Terezií uzákoněna povinná školní docházka pro děti od 6 do 12 let. V tomto roce působila škola ve třech místnostech jednopatrového domu č. p. 19 a později v jedné místnosti dřevěné budovy č. p. 110.³⁴ Další zmínka je z roku 1789, kdy do Dobříše přišel první

³² WALTEROVÁ E.: *Dva světy základní školy?*, s. 46.

³³ Zákon č. 561/2004 Sb. Část první.

³⁴ PRŮŠA Oldřich: *Historický kalendář města Dobříše 921 – 1986 (všeobecný – neúplný – orientační)*, vydal Městský úřad Dobříš, 2002, s. 52.

oprávněný učitel Josef Jeremiáš. Jeho dřevěné obydlí stávalo v Pražské ulici, což byla i první škola v Dobříši. Josef Jeremiáš zemřel 28. 12. 1812. Po něm nastoupil na místo učitele František Holeček, který v Dobříši působil do roku 1816. Třetím dobříšským učitelem byl Josef Petz. Za jeho působení byl jmenován i produčitel Benedikt Stehlík.³⁵

V roce 1807 byla dřevěná školní budova poprvé uvedena jako hlavní škola města Dobříše. V následujících letech byla škola přestavěna a několikrát rozšířena. V některých obdobích se muselo vyučovat po domech, protože dřevěná, později zděná budova nepojala všechny žáky.³⁶ Školský systém odpovídal rakouskému systému školství. V první polovině 19. století nastal větší příliv židovského obyvatelstva do města, které se snažilo o zřízení své vlastní školy, proto v roce 1838 komunita koupila domek č. p. 56 od Josefa Jechota. Pravidelné vyučování v této škole však začalo až roku 1852.³⁷ V roce 1907 byla židovská škola na Mírovém náměstí č. p. 39 zrušena.³⁸

Od roku 1868 byl pro dobříšskou školu zrušen knížecí patronát a o rok později bylo školství plně převzato státem, vznikla tak škola národní. V roce 1869 Říšským zákonem byla povinná školní docházka prodloužena na 8 let. Tímto v Dobříši vznikla pětiletá škola obecná a tříletá škola měšťanská. Roku 1879 školní rada poprvé jednala o potřebě stavby nové školní budovy. O tři roky později zastupitelstvo města Dobříše návrh o nové budově schválilo a postupně začala stavba nové školní budovy. V roce 1887 byli žáci obecné školy rozděleni podle pohlaví do samostatné školy chlapecké a školy dívčí.³⁹ Ve čtvrtek 28. září 1899 v 10 hodin dopoledne se konala slavnost vysvěcení a předání nové školní budovy. V této budově se nacházela obecná škola chlapecká, obecná škola dívčí, měšťanská škola chlapecká a měšťanská škola dívčí.⁴⁰ V roce 1902 byly od sebe administrativně odděleny samostatnou správou a řízením školy chlapecké a dívčí. V témže roce byl založen

³⁵ OLÍČ Miroslav a kol.: *Dobříš město na Zlaté stezce*, Maroli, 1998, s. 55.

³⁶ PRŮŠA O.: *Historický kalendář města Dobříše 921 – 1986*, s. 56.

Almanach ke 100. výročí založení 1. základní školy v Dobříši, Dobříš: 1. základní škola, 1999, s. 14.

³⁷ OLÍČ M.: *Dobříš město na Zlaté stezce*, s. 55.

³⁸ PRŮŠA O.: *Historický kalendář města Dobříše 921 – 1986*, s. 92.

³⁹ *Almanach ke 100. výročí založení 1. základní školy v Dobříši*, s. 14.

⁴⁰ Tamtéž, s. 10 – 11.

Polévkový ústav, jehož úkolem bylo nejhudším rozdávat teplou polévku. V roce 1907 byla založena tradice Stromkových slavností. Od té doby každoročně Okrašlovací spolek v Dobříši ve spolupráci s místními školami pořádal tuto akci, při které děti vysazovaly stromky. Každá třída vysadila jeden strom, o který se následně starala.

Za 1. světové války škola jako první v mocnářství zřídila útulek pro děti v době zaměstnání jejich rodičů, ze dvou místností se stal knížecí lazaret. Také byla zřízena jedna třída s polským vyučovacím jazykem. V roce 1919 dnem 22. listopadu byla definitivně oddělena měšťanská škola od obecné a ukončena správní samostatnost všech čtyř škol v rámci jedné budovy. V roce 1936 bylo založeno tzv. Rodičovské sdružení.⁴¹

Od 1. září 1938 byly měšťanské školy přeměněny na újezdni měšťanské školy. Za 2. světové války škola byla obsazena okupačním vojskem od 17. března do 1. dubna 1939. Dne 7. května byl zaveden německý jazyk jako povinný předmět a od 27. července se začalo učit podle nových protektorátních osnov, které otevřeně propagovaly nacistické teze. Roku 1940 byla znovu škola obsazena okupačním vojskem a výuka proto musela být přesunuta do pronajaté sokolovny. Od 21. do 27. dubna 1941 bylo vyučování přerušeno a škola uzavřena, poté nastal jen polodenní vyučovací režim. V roce 1945 byla škola obsazena partyzány a ruským vojskem.

Mezi léty 1943 – 1945 působila v Dobříši při Měšťanské škole chlapecké tzv. „Zemská zimní rolnická škola“, jejímž ředitelem se stal Josef Král.⁴² V roce 1945 vznikla v Dobříši Odborná škola pro ženská povolání.⁴³ Od roku 1946 se nachází v Dobříši Městský hudební ústav, dnešní Základní umělecká škola.⁴⁴

⁴¹ Tamtéž, s. 16.

⁴² Tamtéž, s. 18.

Na 64. straně *Almanachu ke 100. Výročí 1. základní školy v Dobříši*, jsou uvedeny roky 1942 – 1944 pro působení Zemské zimní rolnické školy.

⁴³ PRŮŠA O.: *Historický kalendář města Dobříše 921 – 1986*, s. 142.

OLIČ M.: *Dobříš město na Zlaté stezce*, s. 149.

⁴⁴ ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA DOBŘÍŠ; Historie školy [Online] 2013.

[Citace: 9. 2. 2013.] <http://www.zusdobris.eu/>

PRŮŠA O.: *Historický kalendář města Dobříše 921 – 1986*, s. 143.

System obecných a měšťanských škol se udržel až do roku 1948, kdy byl vydán nový školský zákon o jednotné škole. Vznikla tak v Dobříši škola národní pro děti od 6 do 11 let a škola střední pro děti od 11 do 15 let.⁴⁵ Od 1. září 1948 výnosem Okresního školského výboru v Příbrami byla v Dobříši zřízena Zvláštní škola.⁴⁶ Dne 8. listopadu 1948 zahájila svou činnost Veřejná lidová škola osvětová, která pořádala kurzy ruského, anglického a francouzského jazyka a přednášky o politických a hospodářských aktualitách.⁴⁷

V roce 1953 byl uzákoněn sovětský model školství. Od 27. dubna 1953 byla dřívější měšťanská škola zrušena a konstituována jako střední všeobecně vzdělávací škola neboli jedenáctiletá střední všeobecně vzdělávací škola. Tato jedenáctiletá střední škola je považována za počátek dobříšského gymnázia. V září roku 1954 byla otevřena při Jedenáctileté střední všeobecně vzdělávací škole v Dobříši večerní škola pro pracující.⁴⁸ Od roku 1960 byla školní docházka o rok prodloužena, a z jedenáctileté střední všeobecně vzdělávací školy se stala dvanáctiletá střední všeobecně vzdělávací škola. Od roku 1961 existovala základní devítiletá škola a střední všeobecně vzdělávací škola, tyto školy byly však administrativně sloučené. Střední všeobecně vzdělávací škola pod tímto názvem působila do roku 1969, kdy byla přejmenována na gymnázium a v roce 1994

získala název Gymnázium Karla Čapka.⁴⁹ Od roku 1964 základní škola v Dobříši existuje jako 1. ZŠ Dobříš.⁵⁰

⁴⁵ Depozitář a archiv Muzea města Dobříše, *Kronika města Dobříše 1945 – 1963*, rok 1948.

⁴⁶ ZÁKLADNÍ ŠKOLA DOBŘÍŠ LIDICKÁ; Historie školy [Online] 2013. [Citace: 9. 2. 2013.] <http://www.zsdobris-lidicka.cz/clanky/o-skole/historie-skoly/historie-nasi-skoly.html>

⁴⁷ Depozitář a archiv Muzea města Dobříše, *Kronika města Dobříše 1945 – 1963*, rok 1948.

⁴⁸ *Gymnázium Karla Čapka Dobříš 1953 – 2003*, vydalo ředitelství Gymnázia v Dobříši, 2003, s. 98.

⁴⁹ *Gymnázium Karla Čapka Dobříš 1953 – 2003*, s. 6.

Podle *Almanachu ke 100. výročí založení 1. základní školy v Dobříši* je uvedeno datum, kdy se jedenáctiletá SVVŠ změnila na dvanáctiletou, 1. září 1955.

⁵⁰ *Almanach ke 100. výročí založení 1. základní školy v Dobříši*, s. 19.

Kvůli narůstajícímu počtu žactva v 60. letech v roce 1965 vznikla v Dobříši 2. základní škola. Rozhodnuto o výstavbě této nové školy bylo v červnu roku 1962. Dne 29. srpna 1965 proběhlo slavnostní otevření nové školy – budov ZŠ a SVVŠ. V témže roce se Střední všeobecně vzdělávací škola přestěhovala do jednoho z pavilonů nové základní školy.

Rokem 1965 končí soužití škol pod jednou střechou.⁵¹ O 2 roky dříve, tedy v roce 1963, se z budovy 1. základní školy odstěhovala Zvláštní škola, která našla nové působiště v Lidické ulici a v ulici Na Nábřeží.⁵² Od 1. 1. 1966 byla SVVŠ administrativně oddělena od základní školy.

V důsledku narůstajícího počtu dětí v 60. letech byly v Dobříši otevírány i další mateřské školy. V roce 1966 byla otevřena druhá mateřská škola v Krásném životě. V roce 1966 byly tedy ve městě dvě mateřské školy, které navštěvovalo 120 dětí, a jedny jesle pro 52 dětí. Do 1. základní školy docházelo 495 žáků a do 2. ZŠ 692 žáků, střední všeobecně vzdělávací školu navštěvovalo 495 studentů, zemědělskou školu 240 učňů.

Dnes se v Dobříši nachází tři mateřské školy, dvě základní školy, Základní škola speciální a praktická, Gymnázium Karla Čapka, část Středního odborného učiliště Hluboš a Základní umělecká škola.

⁵¹ *Gymnázium Karla Čapka Dobříš 1953 – 2003*, s. 105.

PRŮŠA O.: *Historický kalendář města Dobříše 921 – 1986*, s. 179.

Podle *Almanachu ke 100. výročí založení 1. základní školy v Dobříši* byl poslední rokem existence SVVŠ v budově dnešní 1.ZŠ rok 1961 a otevření nové pavilonové školy proběhlo v roce 1963. Kde tedy SVVŠ sídlila během těch dvou let?

⁵² ZÁKLADNÍ ŠKOLA DOBŘÍŠ LIDICKÁ; Historie školy [Online] 2013. [Citace: 21. 3. 2013.] <http://www.zsdobris-lidicka.cz/clanky/o-skole/historie-skoly/historie-nasi-skoly.html>

PRŮŠA O.: *Historický kalendář města Dobříše 921 – 1986*, s. 173.

Dobříšská škola v letech 1945 – 1965

Tato kapitola se bude týkat výhradně vývoje současné 1. základní školy v Dobříši ve zmíněném období, mezi roky 1945 – 1965. Cílem této kapitoly je popsat události, které se dobříšské školy týkaly. Podkapitola *Ze školního života* se bude zabývat změnami, které v těchto letech školství postihly a jak na ně dobříšské školy reagovaly. Podkapitola *Každodennost žáka* se bude týkat zejména různých akcí, oslav a slavností, kterých se žáci v rámci školy účastnili. V následující podkapitole s názvem *Výchova a vzdělání* bude ukázáno, které předměty žáci absolvovali a jak se měnily učební osnovy. Jako prameny pro tuto kapitolu mi posloužily zejména knihy zápisů učitelských porad, zápisy okresního pedagogického sboru, protokoly o schůzích místního pedagogického sboru a školní kroniky. Pro kapitolu *Vzdělání a výchova* byly informace čerpány především z třídních katalogů. Jak již bylo řečeno v úvodu práce, je třeba brát v potaz to, že tyto prameny byly v té době pod dohledem inspektorů, a tak informace v nich mohou být zkreslené.

Město Dobříš, jak již bylo zmíněno, se v této době stalo okresním městem. Další významnou událostí pro Dobříš po skončení války bylo, že zámek byl dán k užívání spisovatelům, tedy v Dobříši vznikl Domov spisovatelů. Díky Domovu spisovatelů město navštěvovaly kulturní osobnosti té doby z různých končin světa. V dobříšském zámku se za pobytu spisovatelů konaly sjezdy, slavnostní shromáždění, estrády a návštěvy významných osobností, čtení knih pro děti a další různé akce i pro občany města. Toto ovlivňovalo dobříšské školství a život občanů ve městě.

Pod dnešní 1. základní školu⁵³ v Dobříši spadala v té době Měšťanská škola chlapecká, ze které se stala škola Měšťanská újezdní. Ředitelem v této době byl Karel Dušek 1942 – 1951, po něm nastoupil na místo ředitele Josef Synek, který v pozici ředitele působil do roku 1953. Další školou byla Měšťanská škola dívčí, která také byla školou újezdní. V pozicích ředitelů byli Karel Šinágl 1942 – 1946, Marie Moravcová – Fialová 1946 – 1948 a po ní znovu Karel Šinágl do roku 1953. Školy újezdní navštěvovaly děti z okolních obcí, konkrétně do dobříšské školy dojížděly děti ze Staré Hutě, Rosovic, Obořiště, Svatého Pole, Oubenic, Rybníků,

⁵³ Foto viz příloha č. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Dalekých Dušníků a Druhlic.⁵⁴ Ve stejné budově se nacházely Obecná škola chlapecká a Obecná škola dívčí. Ředitelem Obecné školy chlapecké byl Vladimír Oktábec 1945 – 1953 a na pozici ředitele Obecné školy dívčí působil Jaroslav Stamberg 1940 – 1953.⁵⁵ Od roku 1948 v na straně budovy Obecné školy chlapecké sídlila Zvláštní škola, která byla zřízena výnosem Okresního školského výboru v Příbrami. Do této školy byli umístěni žáci, kteří neměli schopnosti zvládnout učivo obecné školy a kteří by ukončili školní docházku bez základních znalostí předmětů, které se vyučovaly na měšťanské škole. Prvním ředitelem zvláštní školy byl Josef Třešňák.⁵⁶

V roce 1953 podle „Zákona o školské soustavě a vzdělávání učitelů“ z 24. dubna 1953 byly dosavadní čtyři školy sloučeny a tím vznikla jedenáctiletá střední škola. Školu ve školním roce 1953/1954 navštěvovalo 826 žáků. V následujícím školním roce se do pozice ředitele dostal Miloš Srbek, který v roli ředitele vydržel až do roku 1962. Po něm obsadil místo ředitele až do roku 1966 Stanislav Peták.⁵⁷ Po administrativním rozdělení škol se stal ředitelem 1. základní školy v Dobříši Josef Synek.⁵⁸ Přehled učitelského sboru škol, které se nacházely v budově současné 1. ZŠ Dobříš, v letech 1945 – 1965 je uveden v příloze č. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

Stav škol pod jednou střechou trval až do roku 1963, kdy se Zvláštní škola přestěhovala do nové budovy v Lidické ulici a v ulici Na nábreží. V červnu roku 1962 bylo rozhodnuto o stavbě nové školy kvůli rostoucímu počtu žáků. Kapacita školy již nedostačovala a některé třídy se učily mimo budovu⁵⁹. Dne 29. srpna 1965 proběhlo slavnostní otevření nové školy – budov základní školy a střední všeobecně

⁵⁴ Mapa viz příloha č. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

⁵⁵ *Almanach ke 100. výročí založení 1. základní školy v Dobříši*, s. 63 – 65.

⁵⁶ ZÁKLADNÍ ŠKOLA DOBŘÍŠ LIDICKÁ; Historie školy [Online] 2013. [Citace: 24. 3. 2013.] <http://www.zsdobris-lidicka.cz/clanky/o-skole/historie-skoly/historie-nasi-skoly.html>

⁵⁷ *Gymnázium Karla Čapka Dobříš 1953 – 2003*, s. 11.

Podle *Almanachu ke 100. výročí založení 1. základní školy v Dobříši* působil Miloš Srbek v roli ředitele dvanáctileté SVVŠ do roku 1964. Stanislav Peták nastoupil na místo ředitele ve školním roce 1964/1965.

⁵⁸ *Almanach ke 100. výročí založení 1. základní školy v Dobříši*, s. 65.

⁵⁹ Projektovou dokumentaci dostal za úkol vypracovat krajský projekční ústav v Praze pod vedením J. Náhlíka. Nová škola měla být školou pavilonovou. Vlastní výstavba školních pavilonů byla zahájena v červnu následujícího roku. Stavební práce byly zadány Stavebním závodům Jáchymovských dolů.

vzdělávací školy. Nová škola měla sedm pavilonů, v nichž je 24 tříd, 3 učebny pro polytechnickou výchovu, 1 laboratoř pro chemii a fyziku, 1 dílna se čtyřmi místnostmi, místnosti pro školní družinu a klub, školní kuchyň s jídelnou a kanceláře a v jednom z pavilonů byla umístěna tělocvična se sprchami a šatnami.⁶⁰ Tudíž škola byla dostatečně prostorná, aby pojala jak žáky základní, tak i střední školy. V témže roce se střední všeobecně vzdělávací škola přestěhovala do jednoho z pavilonů nové základní školy. Tímto rokem končí období společného života škol v jedné budově.⁶¹ Od 1. 1. 1966 byla SVVŠ administrativně oddělena od základní školy. Ředitelem 1. ZŠ se stal Josef Synek, 2. ZŠ měla v čele Stanislava Petáka a ředitelem střední všeobecně vzdělávací školy byl jmenován Miroslav Olič.

Ze školního života

Abychom pochopili dění v poválečné době, uvedu ve stručnosti několik informací o škole v době války. Následující odstavce se budou týkat událostí od roku 1939 do května 1945. Plynule bude navazovat dění z let 1945 – 1965.

Škola v době protektorátu byla několikrát zabrána německými vojsky, což značně ovlivňovalo vyučování. Od školního roku 1939/1940 se povinným jazykem stala němčina, ze které se skládaly jazykové zkoušky. Byly zavedeny nové protektorátní osnovy a vyučovací hodiny byly zkráceny na 45 minut, počet vyučovacích hodin se zvýšil z 30 hodin týdně na 34 hodin. Od školního roku 1940/1941 děti židovského obyvatelstva měly zakázáno navštěvovat školu. Dosavadní učebnice byly zakázány, tudíž výuka probíhala bez učebnic do té doby, dokud nebyly vydány nové. Byla ukončena výuka dějepisu a vyučování náboženství probíhalo pro žactvo obecných a měšťanských škol společně. Od 21. dubna do 27. dubna 1941 bylo vyučování přerušeno a škola byla uzavřena, poté nastal pouze polodenní režim vyučování. V těchto letech bývaly časté změny v učitelském sboru.

⁶⁰ *Gymnázium Karla Čapka Dobříš 1953 – 2003*, s. 105.

2. ZÁKLADNÍ ŠKOLA; Historie školy [Online] 2012.

[Citace: 28. 4. 2013.] <http://www.2zsdobris.cz/informace/o-skole/z-historie-skoly/>

PRŮŠA O.: *Historický kalendář města Dobříše 921 – 1986*, s. 178.

⁶¹ Více viz kapitola: Školství v Dobříši.

Od školního roku 1941/1942 „*Měšťanská škola podle vládního nařízení z 14. srpna 1941 je školou výběrovou. Je čtyřtřídní a připojuje se k čtvrtému postupnému ročníku obecné školy. Do prvního ročníku (bývalé V. tř.) může být přijato nejvíce 35% žáků, kteří absolvovali čtvrtý postupný ročník obecné školy, ostatní musí vyhovět své povinnosti na obecné škole.*“⁶² Toto nařízení znemožnilo mnohým žákům přijetí do učení na řemeslo nebo pokračování ve studiích na středních a odborných školách.

Ve školním roce 1941/1942 byl změněn název školy; z měšťanské školy se stala škola hlavní. Ve školním roce 1943/1944 byly vyučovací hodiny prodlouženy ze 45 minut na 50 minut, jako bývaly před čtyřmi roky. Stupnice známek byla rozšířena o šestý stupeň.

Školní rok 1944/1945 zahájil ředitel Měšťanské školy chlapecké slovy na první pedagogické poradě konané 12. září slovy „*Radost z vykonané práce bude a musí těšiti tím spíše, že ji vykonáváme ve prospěch české mládeže, budoucího národa. Jakou mládež pustíte ze školy, takový bude i národ.*“⁶³ Podobná slova byla pronášena každoročně na začátcích školních roků, aby učitelé byli povzbuzeni k výchově a výuce žactva. V tomto školním roce bývaly časté změny v učitelských sborech kvůli totálnímu nasazení. Výuka byla narušena zabíráním školní budovy: „*Dne 28. února byla pro německou pracovní frontu – RAD zabrána část školní budovy (chlapecká strana). Dne 27. března bylo nařízeno úplné vyklizení i dívčí strany včetně všech kabinetů, ředitelny i sborovny. Všechn nábytek i sbírky byl uskladněn v synagoze, část archivu v bytě ředitele a v kanceláři Národního souručenství. Vyučováno bylo nouzově v sále hotelu Heinz a v hostinci u p. Olmra.*“⁶⁴ Podle úryvku ze školní kroniky od 28. února 1945 byla budova školy zabrána Říšskou pracovní službou kromě čtyř učeben na dívčí straně školy. V těchto učebnách se střídaly školy chlapecké a dívčí. Výuka probíhala tzv. úkolovým vyučováním. Od 27. března byla budova zabrána celá. Vyučování bylo polodenní, střídavé a konalo se v náhradních místnostech ve městě. Dne 16. dubna vyklidila německá pracovní fronta školní

⁶² Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Měšťanské školy chlapecké v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1941/1942.

⁶³ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Měšťanská škola chlapecká: Zápisy domácích porad 2. 9. 1942 – 22. 6. 1948*, 12. 9. 1944.

⁶⁴ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdní měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, školní rok 1944/1945.

budovu. 20. dubna byly zabrány pro německé uprchlíky místnosti ve druhém patře i třídy obecných škol a sál u Heinzů. 29. dubna byla Dobříš bombardována anglickými letadly. Druhého dne vojáci SS opustili školní budovu.

Na této stručné ukázce protektorátního školství si můžeme uvědomit, jak byl život žáků, ale i učitelů náročný nejen kvůli válečným událostem, zabíráním školní budovy vojskem, ale také kvůli častým změnám v učitelském sboru i učebních osnovách, rádech a systémech.

Za války byla škola, jak již bylo řečeno, několikrát zabrána vojáky. Dne 5. května 1945 nastal den vítězství. *„V sobotu dne 5. května o 6. hod. ranní ohlásil český hlasatel ve vysílání Pražského rozhlasu úmyslně česko-německou směsí „je sechst hodin“ a po chvíli začal hlásati česky – ač jindy napřed hlásil zprávy německy a pak po té česky. Tím byl dán povel všem Čechům po naší vlasti České a Moravské, aby povstali a zúčtovali s okupanty – Němci. Od 15. března čekal každý Čech na tuto hodinu, mnozí se nedočkali, zemřevši v koncentračních táborech, ale každý Čech věřil, že hodina tato přijde. Čekání to trvalo 6. roků.“*⁶⁵ Po zprávách o vypuknutí povstání v Praze se moci ujímali tzv. Národní revoluční výbory. Tyto výbory se utvořily také v obcích Dobříšska. Protože se domnívali, že v budově školy se nacházela spousta německých vojáků, byla obsazena jako první. Po zajištění školní budovy v ní byl zřízen zajatecký tábor. V ten samý den 5. května 1945 přišli do Dobříše i sovětsí partyzáni vedení plukovníkem Bogunem. Nepřátelští vojáci, kteří pobývali na dobříšském zámku, nekladli velký odpor, Hitlerjugend opustila dobříšskou školu již před povstáním. Škola se poté stala sídlem výkonného velitelství ozbrojených dobříšských občanů.⁶⁶ Školní kronika zachycuje události těmito slovy: *„5. květen: Státní převrat. V Praze byla provolána samostatnost republiky Československé. V Dobříši byly odstraněny něm. nápisy, vyvěšeny českoslov. a spojenecké prapory – revoluční průvod za zpěvu národ. písní vzdal poctu padlým u pomníku obětí války. Němci ve školní budově a v zámku byli odzbrojeni bez boje a uvězněni ve školní budově. První národní výbor byl rovněž ubytován ve školní budově na chlapecké straně. Na chodbách byly naše ozbrojené hlídky revoluční*

⁶⁵ Depozitář a archiv Muzea města Dobříše, *Kronika města Dobříše 1945 – 1963*, rok 1945.

Citace neopravena.

⁶⁶ BELDÍKOVÁ Eva: Diplomová práce *Město Dobříš po II. Světové válce do roku 1955*, Filosofická fakulta univerzita Pardubice 2009, s. 112.

*gardy. Ve školní kuchyni bylo vařeno pro partyzány, revol. gardy i zajištěné Němce a příslušníky Vlajky. 10. května se kolem Dobříše i ve městě rozestavilo něm. vojsko k boji. Byl to poslední ústupový voj, který měl zničit spoje a město. Mnoho lidí uteklo do lesů, skrylo se ve sklepích a na půdách. V poslední chvíli – před povellem k boji zahučelo nad městem ruské letadlo – záchrana Dobříše. Němci rychle přerušili bojové přípravy a ustupovali dále k Mnichovu, večer přijely do města první ruské tanky od Hostomic.*⁶⁷ Po osvobození nastaly, jak v Dobříši, tak i v celé Československé republice, oslavy a radostné dny. Dobříšané se 12. května pietně rozloučili s těmi, kteří padli v bojích u Dobříše. Po dnech oslav místní lidé se rychle snažili odstraňovat škody, které válka napáchala.⁶⁸

Po skončení války školství bylo očišťováno od fašistických ideologií, kolaborantů a Němců. Školství v Dobříši se rozvíjelo dle směrnic Ministerstva školství a osvěty. Dne 23. května všichni členové pedagogických sborů složili slib Republice.

Od 12. května, od odchodu Němců, se ve školní budově ubytovalo ruské vojsko, které zde setrvalo až do 19. června. Školní budova se po válce stala sídlem uprchlíků, partyzánů, revoluční gardy, stráže bezpečnosti, Rusů, zajištěných osob a zajatců. Ve sklepech a v přízemí se nacházela skladiště výbušnin, střeliva a zbraní, vojenského i civilního nábytku, oděvů, prádla a obuvi. Budova byla velmi poničena, proto bylo žádáno Okresním národním výborem, aby vyučování opět začalo až v září, novým školním rokem. Školská úřadovna při Okresním výboru v Příbrami, tento úmysl neschválila: „*Jakkoli vítám a schvaluji váš návrh o zevrubné a celkové úpravě školní budovy, což by se ovšem nemohlo skončit dříve, než až na konci prázdnin, musím já i Vy respektovat rozkaz daný ministerským výnosem z 21. května 1945, čísl. 26.225-I/Věstník MŠO č. 2, strana 9, v němž se praví: „Na veřejných českých obecných a měšťanských školách zahajte po dohodě s místním Národním výborem školní slavnosti ihned nebo co nejdříve pravidelné vyučování, pokud to dovolují místní poměry. Kde to místní poměry nedovolují, učiňte neprodleně potřebná opatření, aby se školní mládeži co nejdříve mohlo dostat pravidelného vyučování aspoň v omezené*

⁶⁷ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdni měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, školní rok 1944/1945.

⁶⁸ PRŮŠA O.: *Historický kalendář města Dobříše 921 – 1986*, s. 140 – 142.

*míře.*⁶⁹ Znovu se začalo učit 2. července 1945. Tento školní rok skončil 19. července.

Nový školní rok začal až 1. října 1945 kvůli opravám školní budovy. Do školní budovy byl v rámci oprav zaveden rozhlas, elektrické osvětlení a splachovací záchody. Celá budova byla nově vymalována, v prvním patře bylo nutné udělat novou podlahu, nábytek byl nově natřen a byly opatřeny nové věšáky, ve škole byla zařízena umývárna a ze studny bylo zavedeno do školní budovy elektrické čerpadlo pro klosety. Nový školní rok zahájil ředitel měšťanské školy chlapecké na pedagogické poradě těmito slovy: „*Rodiče svěřují nám své děti, nejdražší poklad s důvěrou, že budou u nás prospívati tělesně, duševně i mravně. A tu naše svědomí nám praví, abychom neklamali této důvěry a vynaložili vše pro dobro dětí nám svěřených. Dejme dětem co možná nejvíce toho, čeho jim můžeme poskytnouti a oč byly 7 let připravovány.*“⁷⁰

Školní rok 1945/1946 přinesl mnohé změny ve školství: „*Většina zákonů, výnosů a nařízení z doby protektorátní byla zrušena jako nezákonná, je svatou povinností poctivého českého učitele s veškerými nově vyhlášenými, ev. z doby první Českoslov. rep. novelizovanými nařízeními se seznámiti.*“⁷¹ Výuka měla probíhat dle osnov z roku 1932. Změnou, oproti osnovám z roku 1932, bylo zavedení ruského jazyka do vyučovacích předmětů. Další změnou bylo připojení měšťanské školy k V. postupovému ročníku obecné školy: „*Podle výnosů min. školství a osvěty ruší se částečně přehrada mezi měšťanskou a nižší střední školou, i když oba typy trvají zatím samostatně dále. Měšťanská škola se připojuje zase k 5. postup. roč. obecné školy a stává se školou všeobecně povinnou. Schopní žáci 5. post. roč. obecné školy postoupí do 2. třídy školy měšťanské. Žáci, kteří letos navštěvovali 4. třídu měšťanské školy, budou navštěvovati jednoroční učebný kurs, který bude zřízen při každé měšťanské škole jako její organická část. Návštěva toho kursu bude pro všechny tyto žáky povinná, pokud nedovrší 15. rok věku do konce občan. roku 1945.*“⁷² Kvůli

⁶⁹ Státní okresní archiv Příbram, Fond: Dobříš 1945, karton č. 23, *Dopis Školské úřadovny při okresním národním výboru v Příbrami MNV v Dobříši*. Ze dne 25. června 1945.

⁷⁰ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Měšťanská škola chlapecká: Zápisy domácích porad 2. 9. 1942 – 22. 6. 1948*, 1. 10. 1945.

⁷¹ Tamtéž, 16. 7. 1945.

⁷² Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdní měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, školní rok 1945/1946.

úbytku žactva z důvodu stěhování rodin do pohraničí byly dva jednoroční kurzy, které škola otevřela sloučeny: „*Jelikož v jednoroč. učebných kursech A i B klesl počet žactva na 39 ž. – přesídlením po pohraničí nebo propuštěním ze školní docházky k žádosti rodičů, byly oba dnem 1. 12. t. r. sloučeny.*“⁷³ Ve školním roce 1946/1947 zaznamenaly školy další úbytek žáků. Vznikly nové měšťanské školy v Boroticích a Nečíní. Dalším důvodem úbytku byl odchod rodin do pohraničí.

Dne 25. ledna 1946 proběhly volby do Místní školní rady, do Újezdní školní rady. Předsedou se stal František Petránek, ředitel kůru, a místopředsedou Antonín Jarka, zastupitel Lhotky, školním dozorcem byl jmenován Jan Venáhla. Ještě téhož roku 14. května se stal novým místopředsedou Josef Ježek, správce lihovaru.⁷⁴

. Začátek roku 1948 byl ve znamení komunistického převratu v Československé republice. Školní kronika hlavní újezdní měšťanské školy dívčí se vyjadřuje k únorovým událostem 1948 takto: „*Dne 20. února 1948 podali demisi členové vlády za stranu národně socialistickou, lidovou a slovenskou demokratickou. Tím byla vyvolána otevřená vládní krize. Dne 25. února přijal prezident republiky demisi zmíněných členů vlády a potvrdil naše návrhy na rekonstrukci vlády. Tím byla vládní krize překonána. Předseda vlády Klement Gottwald navrhl nové členy, které pres. republiky potvrdil jako vládu obnovené národní fronty. 24. února byla Revolučním odborovým hnutím provedena jednohodinová demonstrační stávka všeho zaměstnanectva, dělnictva i učitelstva. Lid ve své velké většině poznal, že v naší republice spojená reakce cizí a domácí chtěla zvrátit lidově demokratický režim a uvést v niveč všechno, co bylo vybojováno květnovou revolucí 1945. Proto ono přímo živelné zaburácení lidového odporu, které od 20. do 25. února prošlo celou republikou.*“⁷⁵ Po únorových událostech proběhla „*Očista veřejného života: Po ustanovení nové vlády provedena byla očista v politickém a veřejném životě v závodech a institucích a odstraněny byly nespolehlivé a reakcionářské živly.*“⁷⁶ K očistě veřejného života byly zřízeny v obcích i v úřadech místí, okresní, krajské a

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Státní okresní archiv Příbram, Místní školní rada v Dobříši, *Místní školní rada Dobříš: protokoly o schůzích 25. 1. 1946 – 9. 3. 1950*, 25. 1. 1946.

⁷⁵ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdní měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, školní rok 1947/1948.

⁷⁶ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy chlapecké v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1947/1948.

ústřední akční výbory. Dne 11. května byla sestavena nová Místní a Újezdní školní rada, kterou ustanovil akční výbor Národní fronty. Předsedou se stal Adam Baláš.⁷⁷

Ve školním roce 1948/1949 byl zahájen systém jednotné školy; obecné školy byly přejmenovány na školy národní a z měšťanských škol se staly školy střední: „*Den 1. září nazván svátkem čsl. školy, neboť tímto dnem vstupuje školství zcela přetvořeno a uspořádáno na nové cesty proti době dřívější. Obecná škola nazývá se ode dnešního dne školou národní a škola měšťanská školou střední, těmito školami projdou bez výjimky všechny děti ve stáří od 6 do 15 roků. Vyučování bude přibližovati žactvo životu, bude v něm vzbuzovati zájem o dění ve státě a naučí jej poznávati krásno. Úkolem střední školy jest postupně orientovati žáka ku budoucímu povolání a povzbuzovati jej k vlasteneckému cítění a oddanosti k vlasti. Dnem 1. září započalo na zdejších školách vyučování a žactvo oslavilo nově uspořádané vyučování průvodem a se svými učiteli procházeli ulicemi města. V průvodu hrála hudba a průvodu zúčastnili se žáci a žákyně školy odborné. Tento školní průvod těšil se velké pozornosti občanstva.*“⁷⁸ Byla zavedena devítiletá školní docházka všeho žactva ze školního obvodu. To mělo za následek, že školy se potýkaly s nedostatkem tříd. Osnovy byly přepracovány v duchu lidové demokracie a byly vytvořeny doučovací a zájmové kroužky pro žáky, nové školní učebnice byly zavedeny až další školní rok. Zákon umožňoval vypracovat si vlastní osnovy, které musely být do 20. června 1949 prozkoumány a zaslány do Prahy.⁷⁹ Třídy byly přeměněny na pracovny a bylo zavedeno dvouhodinové vyučování jednoho předmětu. V tomto školním roce proběhlo politické školení učitelů. Dne 14. listopadu na valné hromadě bylo ustanoveno Sdružení přátel a příznivců školy.

Podle stavu k 1. únoru 1949 bylo v novém školním okrese celkem 27 škol národních, 1 zvláštní, 7 středních, 11 mateřských, 1 základní odborná, 2 základní odborné rolnické, 1 odborná škola pro ženská povolání.⁸⁰ Dne 29. března 1949 se

⁷⁷ Státní okresní archiv Příbram, Fond: Místní školní rada v Dobříši, *Místní školní rada Dobříš: protokoly o schůzích 25. 1. 1946 – 9. 3. 1950*, 11. 5. 1948.

Depozitář a archiv Muzea města Dobříše, *Kronika Dobříše*, rok 1948.

⁷⁸ Depozitář a archiv Muzea města Dobříše, *Kronika města Dobříše 1945 – 1963*, rok 1948.

⁷⁹ Státní okresní archiv Příbram, Fond: okresní školní rada, *Zápisy Okresního pedagogického sboru v Dobříši 1949 – 1956*, 29. 3. 1949.

⁸⁰ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdní měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, školní rok 1948/1949.

v Dobříši konala první pracovní schůze učitelstva nově ustaveného okresu Dobříš. Z tohoto důvodu vznikl i nový Okresní pedagogický sbor.⁸¹ Prvním předsedou nového Okresního pedagogického

sboru se stal Jan Vališ, ředitel střední školy v Dobříši.⁸² Dne 5. září se konala schůze Okresního pedagogického sboru v Dobříši, kde byl přednesen referát o tom, co znamenal únor 1948 a jak tyto události ovlivnily školní výchovu. Záznam z jednání vyzněl jednoznačně: „*Únor 1948 znamená nové pojetí československého vlastenectví. Být pro kapitalismus znamená vlast zrazovat, být pro socialismus znamená vlast milovat. V tomto pojetí jsou psány i nové učebnice.*“⁸³

Od 13. ledna 1951 byl zaveden nový školní řád, který zakazoval tělesné tresty. Ve školním roce 1950/1951 byly zřízeny školské komise. Po učitelích se vyžadovalo, aby byli orientováni v politickém vzdělání, proto „*učitelský sbor se zavazuje se postupovat v politickém vzdělání tím, že každý člen sboru důkladně pročte některý spis Gottwaldův a při měsíčních poradách přednese referát.*“⁸⁴

Ve školním roce 1952/1953 byly zrušeny pracovní skupiny kvůli nekázní žactva při přesunech. V roce 1953 vychází nový školský zákon o osmiletých a jedenáctiletých středních školách: „*Nová školská ústava zavádí letoš. rokem, jako základní typ školy, povinnou osmiletou střední školu pro mládež od 6 – 14 let. Touto školou projde všechna mládež, bez rozdílu. Tato škola se jmenuje osmiletka. (str.*

⁸¹ Okresní pedagogický sbor byla organizace složena z místních učitelů. Úkoly a cíle, které měl tento sbor plnit, byly vytyčovány krajským pedagogickým sborem, což byl nadřízený orgán. Pozornost byla věnována různým úkolům např: popularizace socialistické pedagogiky, socialistickému vzdělávání atd. Okresní pedagogický sbor zřizoval tzv. pracovní skupiny (kroužky) učitelů pro vyučované předměty na školách. V rámci těchto kroužků byly pořádány kurzy a přednášky pro učitele.

⁸² Místopředsedou byl jmenován Josef Dušek, odb. učitel v Dobříši, jednatelem byl Josef Chlumecký, odb. učitel v Dobříši, zástupcem odborných škol III. stupně byl Josef Charvát, ředitel základní odborné učňovské školy v Dobříši a zástupcem základních škol byl Jaroslav Štamberg, ředitel národní školy v Dobříši. Okresním školním inspektorem byl jmenován Stanislav Krejčí.

Státní okresní archiv Příbram, Fond: okresní školní rada, *Zápisy Okresního pedagogického sboru v Dobříši 1949 – 1956*, 29. 3. 1949.

⁸³ Státní okresní archiv Příbram, Fond: okresní školní rada, *Zápisy Okresního pedagogického sboru v Dobříši 1949 – 1956*, 5. 9. 1949.

⁸⁴ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Národní škola dívčí: kniha zápisů učitelských porad 1950 – 1953*, školní rok 1951/1952.

obec. a měšť. škola). Kromě „osmiletok“ zřizují se ve městech „jedenáctiletky“. Tato zřízena byla i v Dobříši. Jedenáctiletka dává vzdělání pro studium na vysoké škole. Absolvent „osmiletky“ může být přijat na odbornou školu, jedenáctiletky „na vysokou školu, tudíž v 17 letech, dříve v 19 letech. Ve školách vyučovati se bude dle sovětské učební osnovy. Jedenáctiletku v Dobříši na návrh KNV⁸⁵ povolilo min. školství a osvěty. Jest to významná událost ve školním životě našeho města.“⁸⁶ 25. července, kdy došla zpráva z Prahy, byla zřízena jedenáctiletá střední škola podle zákona z 24. dubna 1953 sloučením dosavadních čtyř škol. Jedenáctiletá SVVŠ⁸⁷ byla školou koedukační. Skládala se z 22 tříd a na škole působilo 28 učitelů. Ředitelkou se stala Helena Brichtová. Tímto se uzavřela 54letá historie obecných, měšťanských, a poté národních a středních škol.⁸⁸

Ve školním roce 1953/1954 navštěvovalo nově zřízenou střední školu 826 žáků, kteří byli rozmístěni celkem do 22 tříd:

1. stupeň: 1. A: 29 žáků	1. B: 29 žáků	1. C: 29 žáků
2. A: 44 žáků	2. B: 42 žáků	
3. A: 43 žáků	3. B: 45 žáků	
4. A: 42 žáků	4. B: 42 žáků	
5. A: 30 žáků	5. B: 29 žáků	
2. stupeň: 6. A: 44 žáků	6. B: 42 žáků	6. C: 44 žáků
7. A: 38 žáků	7. B: 37 žáků	7. C: 37 žáků
8. A: 38 žáků	8. B: 38 žáků	8. C: 37 žáků

⁸⁵ KNV – Krajský národní výbor vykonával správu krajů.

⁸⁶ Depozitář a archiv Muzea města Dobříše, *Kronika města Dobříše 1945 – 1963*, rok 1953.

Citace neopravena.

⁸⁷ SVVŠ – střední všeobecně vzdělávací škola.

⁸⁸ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Měšťanské školy chlapecké v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1952/1953.

JUK⁸⁹: 34 žáků

9. třída: 33 žáků⁹⁰

Ve školním roce 1954/1955 se stal ředitelem Miloš Srbek. Na první pedagogické poradě po letních prázdninách každý člen sboru odevzdával seznam pedagogické a politické literatury, kterou o prázdninách prostudoval.

V tomto školním roce byla založena večerní škola pro pracující. Městská kronika k tomu zaznamenává: „*Výrobní proces jak v průmyslu tak zemědělství běží mílovými kroky ku předu, a proto pracovní metody vyžadují odborně vzdělaných pracovníků, ovládajících techniků. Náš stát umožňuje pracujícím, aby zvyšovali své vzdělání v době po zaměstnání. Ředitelství jedenáctileté školy v Dobříši upozorňuje pracující, že zavede přípravný kurs pro ty, kteří se ku studiu přihlásí, že probírána bude látka střední školy a že absolventi večer. kursu připraveni budou ku zkouškám přijímacím na další studium na vyšších školách. Kurs probíhati bude ve večer. hodinách.*“⁹¹ Do večerní školy se přihlásilo 19 posluchačů. Ve smyslu výnosu ministerstva školství 9. 7. 1954 č. j. 54538/54-B2 založena byla školní tělovýchovná jednota.⁹²

Od školního roku 1955/1956 na celé škole probíhaly třídnické hodiny poslední hodinu v sobotu. Náplní těchto hodin neměly být běžné administrativní práce, ale předčítání ukázek ze sovětských pramenů, jak kolektiv přispívá k výchově jedince ke komunistické morálce.⁹³

V dalších letech výrazné změny, které by spadaly do této kapitoly, neprobíhaly. V roce 1960 byla školní docházka prodloužena na 9 let a název školy byl změněn na dvanáctiletou střední školu. V roce 1961 vznikla základní devítiletá škola. Následující rok byl název školy opět změněn na střední všeobecně vzdělávací školu. Roku 1963 se ze školní budovy odstěhovala Zvláštní škola. V roce 1965 byla

⁸⁹ Jednoroční učební kurz.

⁹⁰ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika 1. základní školy v Dobříši 1953 - 1965*, školní rok 1953/1954.

⁹¹ Depozitář a archiv Muzea města Dobříše, *Kronika města Dobříše 1945 – 1963*, rok 1954.

⁹² Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika 1. základní školy v Dobříši 1953 - 1965*, školní rok 1954/1955.

⁹³ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika 1. základní školy v Dobříši 1953 - 1965*, školní rok 195 /1956.

otevřena 2. základní škola v Dobříši. Do pavilonu nové školy se přestěhovala Střední všeobecně vzdělávací škola. Do nové školy přešla i část učitelského sboru.

Každodennost dobříšských žáků

Ze školních lavic i mimo ně

Tato kapitola se pokusí ukázat právě to, jak je školní život ovlivněn určitým historickým obdobím. Kapitola se bude věnovat školnímu životu, zejména různým školním akcím a událostem, které byly v kronikách zaznamenány. Základním pramenem pro tuto kapitolu byly školní kroniky. Ve školních kronikách nejsou zaznamenány jen události a akce týkající se přímo školy. Kroniky se zmiňují i o politických událostech či událostech týkajících se veřejného života na Dobříšsku. Dále jsou v kronikách zaznamenány informace o učitelském sboru, o národnostním a náboženském složení žactva, o počtu tříd a žáků a jejich rozmístění, o opravách a úpravách školní budovy, o výsledcích výchovy a výuky, o inspekcích, o zdravotním stavu žactva, o rodičovském sdružení a o tom, čemu se tato kapitola bude nejvíce věnovat - o oslavách a různých akcích, kterých se žáci škol zúčastnili.

Každoročně se žáci účastnili sběru odpadových hmot, papíru, textilií, železa, kostí, lesních semen, léčivých bylin apod.; ve sběrech se od 50. let konaly soutěže mezi školami. V místním časopise *Nová cesta* z roku 1954 se můžeme dočíst vyhodnocení sběru za druhé pololetí. Na 1. místě se umístila škola v Libčicích, 2. místo obsadila škola v Boroticích a 3. místo získala škola v Obořišti.⁹⁴ Každoročně se konala tradiční Stromková slavnost, jejíž tradice sahá do roku 1907, kdy byla poprvé uskutečněna; polévkové akce, vánoční besídka, den matek a další. Některé akce nebo oslavy se od určitého roku staly tradičními a každoročně se opakovaly. V rámci školy byla zajištěna i péče o zdraví dětí - každoročně probíhala očkování proti nemocem a prohlídka chrupu. Od roku 1946 probíhala státní akce proti křivici, která spočívala v rozdělování rybího tuku mládeži.

Oslavy a slavnosti, které se na škole konaly v době války, byly velmi ovlivněny dobou. Konaly se například oslavy narození Adolfa Hitlera, výročí protektorátu apod.

⁹⁴ Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta* 1954, 11. 2. 1954, roč. 4., č. 4-5.

Těsně před skončením války byla celá školní budova zabrána, vyučování probíhalo v náhradních místnostech. Výuka byla přerušována častými leteckými poplachy. Lesní práce, které probíhaly v měsíci dubnu, musely být kvůli velkému válečnému nebezpečí zastaveny. Škola se po osvobození stala sídlem výkonného velitelství ozbrojených dobříšských občanů. Od 12. května do 19. června bylo ve škole ubytováno ruské vojsko. Z těchto důvodů nemohla ve škole ihned po skončení války probíhat výuka. Žáci se do školních lavic vrátili 2. července téhož školního roku i přesto, že byla školní budova poničena a v mnohých učebnách nebylo možné vyučovat. Vyučovalo se pouze ve čtyřech třídách v přízemí chlapecké části budovy. Ředitel měšťanské školy chlapecké zahájil pokračování školního roku slovy: „*Po 6 letech utrpení vstupujeme do nové školy, ve které nás čeká radostnější práce, spokojenost a bezstarostnost o náš osud. Dík za to patří v první řadě těm, kdož se přičinili o pád nacismu a otevřeli brány nové škole. Mnozí se nedočkali tohoto štěstí, mnoho jich podlehl tyranii a mukám v různých koncentračních táborech. Jejich památce zachováme nehynoucí čest. (Členové sboru povstáním vzpomněli těch, kdož položili svoje životy za lepší budoucnost našeho národa). Náš dík patří také těm nekonečným řadám žijících bojovníků, ať už jsou to spojenecké armády ruské s generalissimem Stalinem v čele, americké a anglické, naše revoluční armáda, zahraniční odboj s prezidentem Dr. Ed. Benešem, domácí odboj aj. práce ve škole bude radostná. Máme v čele českoslov. vládu a hlavně ministra školství Dr. Zd. Nejedlého, který je nám zárukou, že škola bude volná, demokratická. (...)*“⁹⁵ Školní rok 1944/1945 skončil 19. července, kdy žákům bylo rozdáno školní vysvědčení, a uskutečnil se přestup žactva z obecných škol do měšťanských. Tento školní rok tedy trval více než deset měsíců, od 5. září do 19. července, což nebylo nijak výjimečné oproti předchozím rokům.⁹⁶

Vyučování ve školním roce 1945/1946 začalo až 1. října kvůli opravám školní budovy. Byly zřízeny obory pěvecký, hudební, dramatický a recitační. Školu v tomto roce postihl značný úbytek žactva kvůli stěhování rodin do pohraničí. Tento rok zaznamenal i změny v oblasti školních oslav a slavností. Oslavy a slavnosti byly ve znamení radosti z konce války a získané svobody, projevů vděčnosti Sovětskému

⁹⁵ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Měšťanská škola chlapecká: Zápisy domácích porad 2. 9. 1942 – 22. 6. 1948*, 4. 7. 1945.

⁹⁶ Od školního roku 1941/1942 byly konce školních roků posunuty do druhého červencového týdne. Začátky školních roků však posunuty nebyly, tudíž školní roky bývaly delší než 10 měsíců.

svazu a spřáteleným zemím. Žáci školy se zúčastnili oslav 28. října – v 9 hodin dopoledne vyšel průvod žactva ze školy, za doprovodu zpěvu byl položen věnec u „Masarykovy lípy“, při čemž zazpívalo žactvo „Och synku, synku“ a „Teče voda, teče“. Poté následoval pestrý program pro žáky v sokolovně, který byl vyplněn sborovými zpěvy, recitacemi a scénami.⁹⁷ Od tohoto školního roku se ve školách slavilo výročí ruské říjnové revoluce, které v Obecné škole dívčí proběhlo shromážděním všech žáků a členů učitelského sboru v jedné třídě. Program byl vyplněn slavnostním proslovem učitelky D. Vrbové, ukázkami ruské prózy a poezie přednesenými učitelkami A. Synkovou, L. Kohlmanovou a J. Pitthardovou, recitacemi žákyň, několika klavírními skladbami hranými žákyní II. třídy. Slavnost byla zakončena ruskou a státní hymnou. Nově se také slaví výročí založení Rudé armády, oslavy výročí T. G. Masaryka nebo oslavy narození prezidenta E. Beneše. Oslavy probíhají podobně jako oslava ruské říjnové revoluce. To znamená shromážděním žáků a učitelů a programem, který je nejčastěji vyplněn recitacemi, písněmi a scénami žáků. Nejvýznamnější oslavou byla oslava květnové revoluce, která trvala od 4. května do 10. května. Dne 4. května dopoledne byla uspořádána školní oslava výročí květnové revoluce, které se zúčastnili všichni žáci a všichni členové učitelského sboru. Ve velkém rozsahu byla tato oslava uspořádána Místní osvětovou radou spolu s okresní odbočkou Svazu brannosti v Dobříši. Hlavním aktem těchto oslav bylo slavnostní odhalení pomníku partyzánům a ruským parašutistům. Oslavy byly ukončeny 10. května večer, oslavou výročí příchodu Rudé armády do Dobříše. Těchto památných dnů vzpomenu ve svém veřejném projevu třídní učitel J. Stamberg.⁹⁸

Dalšími akcemi, kterých se škola účastnila, byly: Pomoc Slovensku, Pomoc Slezsku, sbírka knih pro pohraničí, různé brigády a stravovací akce, kulturní besídka Syndikátu českých spisovatelů. *„Dne 14. února odpoledne navštívilo 100 našich žákyň zdejší zámek a vyhovělo tak pozvání Syndikátu českých spisovatelů. Ve velkém sále byly žákyně rozděleny na skupinky, kde jim spisovatelé dětských knih předčítali, vyprávěli a hovořili o četbě. Dostalo se jim občerstvení a byly filmovány. Návštěva skončila po představení loutkového divadla až po 7. hodině večerní. Ředitel školy*

⁹⁷ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy dívčí v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1945/1946.

⁹⁸ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy dívčí v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1945/1946.

poděkoval členům Syndikátu spisovatelů za pěkné odpoledne, které dětem připravili.“⁹⁹ Další návštěva zámku se uskutečnila 4. dubna: „Dne 4. června bylo pozváno Syndikátem českých spisovatelů 100 žákyň do dobříš. zámku na kulturní besedu. Čeští spisovatelé – Hostáň, Petrus, Sekora, Heřmánek, Parmová, Tilschová, Vaňorná a Sílová – předčítali žákyním ve skupinách z knih pro mládež.“¹⁰⁰ Tito spisovatelé byli členy Syndikátu spisovatelů, který sídlil v dobříšském zámku. Jmenovaní spisovatelé psali knihy pro děti a mládež, proto zvali žáky místních škol na autorská čtení do. V tomto roce 1. dubna byla ustanovena v každé třídě žákovská samospráva, jejímž úkolem bylo dbát o čistotu a zdraví. Od 3. do 8. června probíhal ve škole „Slovenský týden“. Žactvo bylo poučováno o Slovensku a bylo mu připomínáno bratrství se slovenským národem. Od 16. do 23. června se konal „Týden dětské radosti“. Žactvo se v tomto týdnu zúčastnilo hudební besídky, výletu do různých míst v Čechách, loutkového divadla, promítání filmu a i sami žáci sehráli pro své spolužáky divadelní představení. V tomto školním roce byl zahájen od 20. března nepovinný kurz ruského jazyka. Kurzy se konaly každou středu od 8 do 10 hodin a zúčastnili se jich všichni učitelé školy.

Školní rok 1946/1947 začal v září. Výuka od tohoto školního roku probíhala dle nových osnov vydaných Ministerstvem školství a osvěty. Dne 14. září bylo vzpomenuo v rámci výročí úmrtí na prezidenta osvoboditele. Od 15. do 22. září se konal „Týden bezpečnosti“. V rámci „Týdne bezpečnosti“ byli žáci poučeni o dopravních předpisech jak na chodníku, tak na ulici a na silnici a o správném přecházení. Oslavy státního svátku 28. října proběhly ve školách takto: „Státní svátek oslaven 26. října poslechem škol. rozhlasu, k němuž bylo připojeno recitační pásmo „Pohled na dějiny“ a položením věnce k pomníku padlých za přítomnosti všeho učitelstva i žactva.“¹⁰¹ 27. listopadu se žáci zúčastnili pracovní brigády, tzv. Národní směny.¹⁰² V tomto roce bylo nařízeno provádět branné vycházky. První pochodové cvičení v rámci branné výchovy se uskutečnilo 23. listopadu. Tento rok

⁹⁹ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdni měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, školní rok 1945/1946.

¹⁰⁰ Tamtéž, školní rok 1945/1946.

¹⁰¹ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdni měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, školní rok 1946/1947.

¹⁰² Národní směna mládeže – pracovní brigáda žactva, při které měly být vykonány všeobecně prospěšné práce. Děti měly být vedeny k solidaritě a vzájemné pomoci a tím měla být upevňována jednota národa.

byla zahájena „Vitamínová akce“, což znamenalo, že po jeden měsíc dostávaly děti 2 tablety vitamínů denně. Dne 6. prosince rodičovské sdružení Obecných škol v Dobříši uspořádalo v hotelu Na Knížecí Mikulášskou besídku, při které účinkovalo žactvo obou Obecných škol. Na programu byly básně, sborové recitace, tanečky, dramatické scény, mikulášská scéna a rozdávání dárků.¹⁰³

Dne 1. dubna byla pořádána žákovská besídka „Míru Čsl. Červeného kříže“. V květnu se konala akce „Pochod míru“, což byly chodecké závody na trase Dobříš – Rybníky dlouhé 2,5 – 5 km. Od 15. do 22. června se konal „Týden dětské radosti“. Žáci tento týden strávili mimo školní lavice. V pondělí byla otevřena výstava žákovských prací, v úterý byly žactvu promítnuty úzké zábavné filmy, v tento den se také konaly se tělovýchovné závody a hry společně pro dívčí a chlapeckou školu. Soutěžilo se o putovní pohár. Ve středu se žáci se svými učiteli vypravili na výlet. Ve čtvrtek sežaly žákyně dívčí měšťanské školy divadelní představení pro ostatní žáky. V pátek bylo uspořádáno pochodové cvičení, v sobotu byl pro žactvo promítán v sokolovně celovečerní film „Nadlidé“, který byl natočen roku 1946 režisérem Václavem Wessermanem. Film měl

stvrzovat mýtus o hrdinství českých obyčejných lidí.¹⁰⁴ Další oslavy, slavnosti a akce byly stejné jako v předešlém školním roce.

Ve školním roce 1947/1948 nastaly nemalé změny. Výnosem ministerstva školství ze dne 18. srpna 1947 se zavedla, nebo nově upravila žákovská samospráva. Na školách v Dobříši žákovská samospráva byla zavedena již dříve, a tak byla pouze upravena dle nového výnosu. Oslavy státního svátku 28. října byly značně rozšířeny: „*Státní svátek na škole oslaven takto: 25. 10. pro žákyně promítán film Zborov. 25. 10.¹⁰⁵ odpoledne provedena žákyněmi a učitelstvem nár. směna. Při směně vyčištěna*

¹⁰³ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy dívčí v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1946/1947.

¹⁰⁴ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Měšťanská škola chlapecká: Zápisy domácích porad 2. 9. 1942 – 22. 6. 1948*, 14. 6. – 21. 6. 1947.

„Nadlidé“ (Nadčlověk) – termín použil německý filosof Friedrich Nietzsche, který tvrdil, že člověk je něco, co má být překonáno: „Všechny bytosti dosud vytvořily něco nad sebe samy: a vy chcete býtí odlivem tohoto velkého přílivu a raději snad se vrátit k zvířeti, než abyste překonali člověka?“ Teorie byla ve 20. století zneužita německými nacionalisty a nacisty, kteří o ni opírali teorii o „panské rase“.

Film „Nadlidé“ reaguje na německou okupaci Československa. Film vypráví o hrdinství obyčejných českých lidí z malého města, kteří se sloučili do odbojové skupiny. Skupina byla odhalena, a tak nastalo pronásledování. Většině odbojářů se však podařilo utéci.

¹⁰⁵ Zřejmě chyba autora, na myslil měl 26. 10. V citaci neopraveno.

budova od půdy k vestibulu, prostranství před školou, Fričovy sady, Komenského náměstí, prostranství u Masarykovy desky a sousední parčík. 27. 10. vyslechly žákyně liter. hudební pásmo a rozhlasový projev prezidenta republiky. Na zakončení promluvil kulturní referent MRO¹⁰⁶ pan kapitán Vebr o vzniku legií a o svých zkušenostech ze života v legiích. 28. 10. byly žákyně hromadně přítomny s celým učitel. sborem na veřejné oslavě pořádané legionáři, MNV¹⁰⁷ a MRO v Dobříši. “¹⁰⁸ Dne 7. listopadu se konaly oslavy 30. výročí vzniku Sovětského svazu. „7. 11. vyslechly žákyně slavnostní rozhlas k 30. výročí vzniku SSSR. Pak hovořila ředitelka o bratrském přátelství mezi ČSR a SSSR. Na důkaz vděčnosti zaslalo město Dobříš do Moskvy pozdravnou zdravici umělecky upravenou a četným občanstvem podepsanou. Žákyně povzbuzeny k pilnému učení ruštině. Školní slavnost zakončena hymnami naší i sovětskou. Místní oslavy konaly se od červa do 9. 11. 1947. 10. září podepsána slavnostně zdravice. Slavnosti vyvrcholily ve dnech 5. 11. – 9. 11. 1947. Slavnostní filmy, divadla a přednášky. Veřejné oslavy pořádal MNV a MRO. “¹⁰⁹ Mezi akce školy se v tomto školním roce zařadil „Týden knihy“, který se uskutečnil od 7. do 14. prosince. Ke změnám v tomto školním roce můžeme zařadit i politickou událost a to únorové dny 1948. Od této doby byl 25. únor slaven jako významný den „Vítězství československého pracujícího lidu (1948) – významný den Československé socialistické republiky“. Dne 13. března se uskutečnila ve škole posmrtná vzpomínka na ministra zahraničí Jana Masaryka, 20. března se konala slavnost vyzdvihující bratrství se Sovětským svazem a 24. března proběhla besídka „Míru Československého Červeného kříže“, 9. dubna bylo vzpomenuo 600letého trvání Univerzity Karlovy. Dne 22. dubna proběhla oslava nového školského zákona; žáci si vyslechli projev ředitele o jednotné škole. 1. května se konaly oslavy svátku práce. Svátek práce byl oslaven školou v pátek 30. dubna návštěvou filmu „Barevná symfonie“, při kterém promluvil tajemník Místní osvětové rady J. Veber o významu tohoto svátku. Vlastní oslavy se konaly dne 1. května dopoledne. Oslav se zúčastnili

¹⁰⁶ MRO – místní rada osvětová. Tyto rady vykonávaly tzv. státní péči osvětovou, tj. soustavou kulturní a státně-politickou výchovu lidu. Zároveň se staraly o ideovou koordinaci svépomocně organizované veřejné činnosti občansko-výchovné. (Dekret presidenta o státní péči osvětové, 130/1945 Sb.).

¹⁰⁷ MNV – místní národní výbor. Tyto výbory vykonávaly správu obcí.

¹⁰⁸ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdni měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, školní rok 1947/1948.

¹⁰⁹ Tamtéž, školní rok 1947/1948.

všichni členové učitelského sboru. V prvomájovém průvodu, vyzdvihujícím nový školský zákon, za alegorickým vozem následovali členové učitelských sborů všech dobříšských škol.¹¹⁰ Dne 9. května se žáci škol zúčastnili slavnostního odhalení pomníku Rudé armády. Dne 4. června si v rozhlase žáci vyslechli zprávu o volbě prezidenta Gottwalda. Ostatní akce a slavnosti byly stejné jako v předešlých letech. Tento rok byl i rokem sletovým. Od 17. do 21. června se konal XI. Všesokolský slet, kterého se zúčastnili i žáci dobříšských škol.

Ve školním roce 1948/1949 byl zaveden systém jednotné školy. Od 1. září 1948 nabyl platnosti zákon o jednotné škole, podle něhož trvala školní docházka do 15. roku věku.¹¹¹ Byl zrušen název obecné a měšťanské školy. Také byl přeměněn titul řídicího učitele na ředitele. Učební osnovy byly přepracovány v duchu lidově demokratickém. Pro méně nadané žactvo nebo pro ty, kteří z různých příčin zameškali vyučování, byly předepsány doučovací skupiny v rozsahu 2 hodiny týdně. Žactvo se mohlo dobrovolně přihlásit do zájmových kroužků různých předmětů, o které jevílo zájem. V tomto školním roce byl zaveden „relativně povinný“¹¹² poslech školského rozhlasu.¹¹³ Od 1. prosince bylo zavedeno stravování žactva. Vzpomínky a oslavy konané školou byly dobově příznačné: dne 30. 9. bylo vzpomenuo na desáté výročí Mnichova, 5. 11. vzpomenuo na výročí bitvy u Kyjeva. 17. 11. vzpomenuo na odvlčení studentů do koncentračních táborů, 21. 12. vzpomenuo na narození Stalina a 20. 1. na výročí úmrtí Lenina, 10. 2. oslavy narozenin ministra školství Z. Nejedlého, 19. - 23. 4. v hodinách vlastivědy vzpomenuo na výročí Československé-bulharské smlouvy. V květnu 1949 se konal IX. sjezd KSČ. K příležitosti této události si žactvo škol zadalo závazky, které plnilo jako dar republiky: *„Závazek střední školy dívčí k IX. sjezdu KSČ jako dar republiky: 1020 ½ kg odpadků t. j. průměr na jednu žákyni 5,70 kg. Odpracovati 1000 hodin na brigádách. V slunečnicové akci zasadit 1000 zrn slunečnic. Splněno: za první měsíc sebráno 3444 kg odpadků (průměr na 1 žákyni 18 kg), splněno na 337,5 %.*

¹¹⁰ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy dívčí v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1947/1948.

Foto viz příloha č. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

¹¹¹ Školství bylo rozděleno na 3 stupně: I. - mateřské a národní školy, II. - střední školy nižší (4 ročníky), III. - střední školy vyšší (od V. třídy a školy se žactvem přes 15. r. věku).

¹¹² Termín použit ve školní kronice Obecné školy dívčí v Dobříši 1940 – 1953.

¹¹³ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy dívčí v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1948/1949.

*Odpracováno na brigádě 1854 hodin sázením stromků v lesích a výpomocí v městské zelinářské zahradě sázením cibule, pletím cibule, pikýrováním cibule. Splněno na 185,4 %. Slunečnicových zrn zasázeno 1040, t. j. 104 %.*¹¹⁴ Ve dnech 6. - 13. 6. bylo vzpomínáno na narození Puškina, proběhla 16. 6. oslava Československo-rumunského přátelství. V druhém pololetí tohoto školního roku se uskutečnil v dobříšské sokolovně „Budovatelský večer“ a škola propůjčila své prostory v přízemí ke konání Budovatelské výstavy, kterou pořádal Okresní akční výbor Národní fronty. Žactvo se každoročně účastnilo různých kulturních akcí, významnou akcí v tomto školním roce se stalo divadelní představení žákyň střední školy dívčí: „Dne 9. a 10. ledna byla sehrána celkem třikrát divadelní hra J. Kuchynsky: „Cesta do nebe“ s dokonalým úspěchem morálním i finančním. Na pozvání ředitele školy navštívil odpol. divadelní představení pořádané pro žactvo národních škol p. ministr školství Dr. Zdeněk Nejedlý, který byl právě přítomen v dobříšském zámku. Byl přítomen druhému jednání a byl s výkony účinkujících žákyň plně spokojen. Dal se se žák. i fotografovati.“¹¹⁵ O návštěvě ministra na divadelním představení se zmiňovalo několik místních periodik.¹¹⁶

Ve školním roce 1949/1950 byly zavedeny nové školní učebnice. Na střední škole dívčí byly zřízeny zájmové kroužky a to tři tkací, jeden dramatický, jeden pěvecký a jeden zahrádkářský. 6. října proběhla vzpomínka na bitvu u Dukly a 19. 11. „Pochod míru“. V tomto roce škola slavila 50leté výročí svého trvání ve školní budově. Vzpomínkový večer otevření současné dobříšské školní budovy se konal 26. října 1949 v sále dobříšské sokolovny. Pro účastníky večera byl připraven velmi pestrý program. Večer byl zahájen státní hymnou, poté následovaly recitace žáků střední školy, proslovy předsedy MNV J. Vančaty a okresního školního inspektora S. Krejčího. Návštěvníci se mohli vyslechnout přednesení zápisů ze školní kroniky, vzpomínky hostů, kteří byli přítomni při otevření školy v roce 1899 nebo těch, kteří se na stavbě podíleli. Poté následovaly přednesy básní. Ve druhé části večera k poslechu zahrála Synkova kapela, bylo možno vyslechnout písně žáků střední

¹¹⁴ Depozitář a archiv Muzea města Dobříše, *Kronika Dobříše 1945 - 1963*, rok 1949.

Citace neopravena.

¹¹⁵ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdni měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, školní rok 1948/1949.

¹¹⁶ Více viz příloha č. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

školy a pěveckého souboru střední školy dívčí.¹¹⁷ Žákům během roku při různých příležitostech byly promítány v dobříšském kině filmy. V říjnu roku 1949 proběhla oslava 30 let sovětského filmu, oslava proběhla 15. října v dobříšské sokolovně, kde učitelka A. Beránková promluvila k žactvu na téma sovětského filmu.¹¹⁸

Od školního roku 1950/1951 se žáci řídili novým školním řádem a nemuseli se už obávat tělesných trestů, které byly v tomto roce zakázány. Dobříšské školy se v tomto roce zapojily do tzv. družby škol. To znamenalo, že dobříšské školy navazovaly vzájemné styky nejen mezi sebou, ale také s dalšími školami ve státě. Například národní škola dívčí navázala úzkou spolupráci s následujícími školami: první třídy navázaly družbu s mateřskou školou v Dobříši, třetí třída se třetí třídou národní školy chlapecké, pátá třída s prvními ročníky střední školy dívčí a s národní školou na Slovensku. Družba prvních tříd s mateřskou školou byla založena na vzájemných hospitacích učitelek a žactva a besídkami. Dne 5. listopadu uspořádala mateřská škola pro žákyně národní školy mikulášskou besídku a 21. prosince navštívilo žactvo mateřské školy vánoční besídku pořádanou žákyněmi prvních tříd. Dne 9. června účinkovaly žákyně prvních tříd a třetí třídy na besídce, pořádané mateřskou školou. Třetí třída spolupracovala s třetí třídou národní školy chlapecké hlavně soutěжами v učivu a ve školních sběrech. Úzký styk páté třídy národní školy dívčí s prvními ročníky střední školy dívčí se projevil vzájemnými hospitacemi. To přispělo žákyním k poznání učiva a práce na střední škole. Dále pátá třída národní školy dívčí navázala písemný styk s národní školou ve Dvorníkách, okres Krupiná – Slovensko.¹¹⁹

30. ledna od 8 do 10 hodin proběhla akce „Otevřených dveří“: *„Aby škola mohla lépe pracovat s rodinou, aby rodiče viděli žáka ve školním prostředí a žákovském kolektivu, zavádějí se akce otevřených dveří. Rodiče navštěvují vyučování ve dnech a hodinách předem určených a mohou pozorovat práci školní, učitele, svého dítěte i*

¹¹⁷ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdní měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, v přílohách kroniky pozvánka na slavnost 50letého výročí školní budovy.

Program oslav v příloze č. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

¹¹⁸ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Měšťanské školy chlapecké v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1949/1950.

¹¹⁹ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy dívčí v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1950/1951.

jiných žáků.“¹²⁰ V tomto školním roce byly omezeny školní akce. „*Rušivé vlivy na vyučování: Školní vyučování bylo rušeno různými akcemi, sběry, brigádami, představeními. Ztrácelo se tak mnoho vyučovacích hodin, škola trpěla neklidem a bylo to znát i na vyučovacích výsledcích. Proto ministerstvo školství vydalo výnos o tom, že musí všechny tyto rušivé vlivy být omezeny, ba odstraněny. Učitelstvo tento výnos s povděkem přivítalo, neboť doufá, že přinese do školy potřebný klid.*“¹²¹

Od školního roku 1951/1952 na školách funguje pionýrský oddíl. Dne 20. září byl ustaven schůzí rodičů na národní škole dívčí pionýrský oddíl. V tomto roce se přihlásilo celkem 448 žákyň IV. a V. třídy. Vedoucí pionýrského oddílu IV. třídy se stala „soudružka“ Hálová a V. třídy „soudružka“ Malčánková. Obě byly členkami Československého svazu mládeže Dobříš. „*Za vedení jmenovaných soudružek se činnost PO velmi pěkně rozvinula. Třídní učitelky IV. a V. třídy byly jim dobrými pomocníky. Jednou týdně konány schůzky pionýrek IV. a V. třídy. Na programu jich bylo mimo zpěvů, tanečků, kultur. částí aj, též probírání 10 zásad, příprava na besídku a na slib. Dne 23. března konána besídka, při níž složilo 18 pionýrek ze IV. třídy a 15 z V. třídy předepsaný slib.*“¹²² Přítomni byli zástupci ONV, MNV, OAV a zástupci patronátního závodu Zbirovia.“¹²³ Oddíly byly tvořeny pionýry jedné třídy, většinou o pěti až deseti členech. Každý oddíl měl svého vedoucího, člena ČSM. Všechny oddíly na škole pak tvořily jednu skupinu. O přijetí nových členů do oddílů rozhodovala schůze celého oddílu na základě jejich chování a práce ve škole i mimo školu. Noví členové bývali přijímáni slavnostním shromážděním celé skupiny, kde skládali slib. Slavnostního shromáždění bývali přítomni i zástupci obcí a veřejnost. Každý pionýr musel znát slib, pionýrské zásady, heslo a pozdrav.¹²⁴ Dalšími znaky pionýrů byl rudý prapor, rudý šátek a pionýrský odznak a kroj.

Ve školním roce 1952/1953 byly zrušeny pracovny, protože se žáci při přesunech z jedné pracovny do jiné chovali neukázněně. Dne 14. listopadu proběhla první

¹²⁰ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy chlapecké v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1951/1951.

¹²¹ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy chlapecké v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1950/1951.

¹²² Pionýrský slib: „Já, mladý pionýr lidově demokratické republiky Československé, slibuji před svými druhy, že se budu učit a jednat tak, abych byl platným občanem své milované vlasti.“

¹²³ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy dívčí v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1951/1952.

¹²⁴ Pionýrské zásady a heslo viz příloha č. 10.

čtvrtletní klasifikace. V měsíci únoru a březnu se konal nábor do škol III. stupně; nejméně v tomto roce zájmu bylo o gymnázium. Tento školní rok byl posledním rokem, kdy se žáci dělili do národních a středních škol dívčích a chlapeckých. Od nového školního roku budou dosavadní 4 školy sloučeny a výuka bude probíhat pro chlapce a dívky ve společných třídách podle nového školského zákona o osmiletých a jedenáctiletých středních všeobecně vzdělávacích školách.

Žáci se každoročně zúčastňovali různých brigád – zemních, kulturních aj. Pomáhali při zalesňování, donášeli suroviny do školního sběru a zavazovali se ke zlepšení školního prospěchu. Odměnou za tyto práce jim byly rekreace. Od 16. do 26. ledna 1953 byla pro žáky pořádána zimní rekreační výcvikový zájezd na hory.¹²⁵

Od 1. září školního roku 1953/1954 bylo zahájeno vyučování na nově zřízené jedenáctileté střední škole. V září byly konány přednášky členů SNB o dopravní kázní. Od 8. března byly zavedeny 10minutové ranní rozcvičky, vedením rozcviček byli pověřeni Svatopluk Bambas a Václav Lang. Dne 12. června se konala spartakiáda v Dobříši.

Ve školním roce 1954/1955 se stal ředitelem Miloš Srbek. V tomto školním roce byla založena večerní škola pro pracující. Byly zavedeny konzultace českého jazyka, ruského jazyka a matematiky. Zavedeny byly i třídnické hodiny, jejichž úkolem mělo být utváření dobrého a spolehlivého kolektivu ve třídě. Dne 28. března byl poprvé slaven „Den učitelů“. Dne 2. ledna se v dobříšské sokolovně konala besídka Dědy Mráze, kterou uspořádali učitelé a žáci I. stupně. Na programu byly recitace, písně a tanečky. Školní rok končí 12. června kvůli první celostátní spartakiádě. Okresní

¹²⁵ Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1953*, 11. 4. 1953, roč. 3., č. 8.

spartakiáda v Dobříši proběhla 22. května.¹²⁶ O prázdninách se 14 chlapců a 21 děvčat zúčastnilo senné brigády na Šumavě.¹²⁷

Ve školním roce 1955/1956 se konala 29. srpna 1955 porada učitelského sboru. „Ředitel školy připomněl všem vyučujícím, že jejich práce musí být tak kvalitní, aby se žáci nemuseli obracet o pomoc a utvrzení svých vědomostí mimo školu. Není dobrou propagandou práce školy, musí-li rodiče platit žákům hodiny u soukromých učitelů. V žádném případě není možno, aby tyto placené kondice přijímali učitelé naší školy.“¹²⁸ Učitelé byli nabádáni, aby svou práci dělali co nejkvalitněji, aby rodiče žáků nemuseli plýtvat penězi na soukromé doučování. Dne 8. dubna 1956 byl žactvu vysvětlen význam „MDŽ“¹²⁹. Pionýři školy navštívili ženy v dobříšských Rukavičkářských závodech, kde převedli pásmo recitací, zpěvů a hudby. Po programu věnovali ženám kožené ozdoby a zasloužilým pracovnícím květiny.¹³⁰ Dne 14. dubna se konal první reprezentační ples abiturientů.¹³¹

Dne 28. června 1956 se konala porada o přijímacích zkouškách do 9. postupového ročníku denní i večerní školy. Zkoušky vykonalo 33 žáků a všichni úspěšně. Do večerní školy pro pracující bylo přijato 8 studentů.¹³² Každoročně probíhaly porady o doporučování absolventů škol k dalšímu studiu. Jak porady probíhaly, nám popisuje jak kronika školy, tak i kronika města Dobříše. Dne 9. dubna 1956 na poradě pedagogické rady proběhlo doporučování absolventů jedenáctileté SVVŠ

¹²⁶ Okresní spartakiáda v Dobříši proběhla 22. května 1955. 157 žáků 1. a 2. tříd SVVŠ v Dobříši zacvičilo ve skladbě „Zlatá brána“, 198 žáků dobříšské střední školy vystoupilo se skladbou „Krychle“, dále vystoupilo 279 žáků z 6. – 8. třídy, 24 dorostenců a 24 dorostenek. Oblastní spartakiády v Příbrami konané 5. června se zúčastnilo 24 dorostenců a 24 dorostenek a 12. června zacvičilo v Příbrami 117 žáků z 6. - 8. tříd. Celostátní spartakiády v Praze se zúčastnilo 20. června 135 žáků, kteří vystoupili se skladbou „Krychle“, 21. června vystoupilo 117 žáků z 6. – 8. tříd, 25. června znovu předvedli žáci své vystoupení s krychlemi a znovu zacvičili také žáci 6. – 8. tříd. Vlastních vystoupení se zúčastnilo 78 % veškerého žactva školy a účast učitelského sboru byla 100% z hlediska dozorů a nácviků.

¹²⁷ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika 1. základní školy v Dobříši 1953 - 1965*, školní rok 1954/1955.

¹²⁸ Tamtéž, školní rok 1955/1956.

¹²⁹ MDŽ – Mezinárodní den žen se slaví 8. března. Je to mezinárodně uznávaný den k výročí stávký newyorských švadlen v roce 1908. Jen připomínán jako den mezinárodní solidarity žen za rovnoprávnost, spravedlnost a mír.

¹³⁰ Tamtéž, školní rok 1955/1956.

Více viz v novinovém článku v příloze č. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů..**

¹³¹ Pozvánka na ples v příloze č. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů..**

¹³² Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika 1. základní školy v Dobříši 1953 - 1965*, školní rok 1955/1956.

v Dobříši ke studiu na vysokých školách a nástavbových kursech při odborných školách. Třídní učitel přečetl svůj posudek a posudek ČSM,¹³³ po provedené diskusi bylo o každém žákovi hlasováno. Jednalo se o 8 studentů a 3 studentky, kteří se hlásili na vysokou školu. Všichni byli jednohlasně doporučeni na školu, kterou si vybrali. Do kursů při středních odborných školách se v tomto roce hlásili 4 studenti a 2 studentky, ti také byli jednohlasně doporučeni k dalšímu studiu.¹³⁴ Další záznam o doporučování studentu je ze dne 12. prosince 1959, kdy se sešla komise pro doporučování žáků na vysoké školy, aby prověřila jednotlivé žáky, kteří se hlásili k dalšímu studiu. Rodiče tzv. nedoporučených žáků byli informováni dopisem, a poté vyzváni k tomu, aby se dostavili do školy, kde jim bylo sděleno z jakých důvodů, bylo jejich dítě nedoporučeno k dalšímu studiu na vysoké škole.¹³⁵ Tato opatření mnohým studentům znemožnila studium na vysoké škole.

V roce 1957/1958 v listopadu proběhla žakovská akademie na počest 40. výročí VŘSR.¹³⁶ Akademie proběhla v dobříšské sokolovně ve večerních hodinách. Na programu bylo vystoupení žáků, kteří zahráli „Rodinnou radu“ od Vasilenka, poté následovalo divadelní představení „Povídka o pravdě“. Někteří žáci se v prosinci zúčastnili besedy o soudnictví. V lednu se konal pro žáky lyžařský výcvik v Krkonoších na Petrovce. V červnu v budově „jedenáctiletky“ byla otevřena Celookresní výstava výtvarných prací žactva. O prázdninách se někteří žáci zúčastnili Esperantského soustředění v Županovicích, které se konalo od 5. července do 15. srpna. Žáci dobříšské školy se soustředění zúčastnili ve dnech od 21. července do 4. srpna.¹³⁷

Školní rok 1958/1959 probíhal obdobně jako roky předešlé. Žáci se účastnili různých brigád, oslav, exkurzí atd. Dne 7. června se konala druhá okresní spartakiáda.

V roce 1959/1960 byly zavedeny 9. třídy základních škol, proto se předešlý školní rok nekonaly závěrečné zkoušky v VIII. postupovém ročníku. Od tohoto roku byly

¹³³ ČSM – Československý svaz mládeže byla jednotná mládežnická organizace, pod kterou byly sloučeny roku 1949 dosavadní existující mládežnické organizace.

¹³⁴ Depozitář a archiv Muzea města Dobříše, *Kronika města Dobříše 1945 – 1963*, rok 1956.

¹³⁵ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika 1. základní školy v Dobříši 1953 - 1965*, školní rok 1959/1960.

¹³⁶ Velká říjnová socialistická revoluce proběhla v Rusku 7. listopadu 1917.

¹³⁷ Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1958*, 5. 7. 1958, roč. 8., č. 27.

poskytovány učebnice a školní pomůcky všem žákům zdarma. „Na konci školního roku žáci darovali zdarma učebnice škole a slíbili, že budou v příštích letech šetřit tohoto státního majetku, který je jim v tak rozsáhlé míře věnován.“¹³⁸ Od 27. do 31. prosince byl uspořádán s některými žáky turistický zájezd na trase Votice – Sedlec. Od 1. do 9. března se konal výcvikový zájezd na hory pro žáky X. třídy.

Ve školním roce 1960/1961 byl název školy změněn na dvanáctiletou SVVŠ. Do školy byly dodány nové učebnice a učební pomůcky. Byl zaveden nový předmět „Základy výroby.“ V květnu se konal krajský přebor v košíkové, žáci dobříšské školy v kategorii dorostenců se umístili na 2. místě a získali stříbrnou medaili. Dne 24. června proběhlo „Slavnostní předání putovní vlajky náčelníka krajské vojenské správy Praha za 1. místo ve Středočeském kraji za vynikající výsledky ve vyučování civilní obrany“¹³⁹

Od školního roku 1961/1962 byl změněn název školy na střední všeobecně vzdělávací školu. Byly zrušeny čtvrtletní klasifikace. V září se žáci zúčastnili bramborové brigády a vydělali pro svou školu peníze, které byly předány rodičovskému sdružení na nákup pomůcek pro školu. S rostoucím počtem žáků kapacita školy přestávala stačit, proto se některé třídy museli učit mimo školní budovu. V červnu bylo rozhodnuto o stavbě nové školy.

Ve školním roce 1962/1963 se ředitelem školy stal Stanislav Peták. Z důvodu tuhé zimy a nedostatku uhlí byly pololetní prázdniny v tomto roce prodlouženy až do 14. února. Žáci si v době uhelných prázdnin přicházeli každé pondělí pro úkoly, které byly zadávány na celý následující týden. Uhelné prázdniny bývaly vyhlašovány téměř každoročně.

Od roku 1963/1964 byl zaveden nový klasifikační řád, který zpřísnil kritéria na známky výborné a chvalitebné. Žáci během studií podnikali nejrůznější exkurze. V říjnu byly podniknuty exkurze do RZ¹⁴⁰ v Třebíči a Spolany v Neratovicích. Studenti do začátku školního roku nacvičovali divadelní představení „Filosofická historie“, které sehráli v listopadu 1963. Ve školním roce 1964/1965 v rámci

¹³⁸ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika 1. základní školy v Dobříši 1953 - 1965*, školní rok 1959/1960.

¹³⁹ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika 1. základní školy v Dobříši 1953 - 1965*, školní rok 1960/1961.

¹⁴⁰ RZ – Rukavičkářské závody.

předmětu „Základy výroby“ se absolvovali žáci povinné praxe. A to strojírenskou v dobříšském závodu Moravia, zemědělskou v ČSSS Dobříš, kožedělnou v Rukavičkářských závodech v Dobříši a lesnickou v Lesnických závodech v Dobříši. Dne 30. května se konala obvodní spartakiáda, které se zúčastnilo 300 cvičenců. O prázdninách se žáci zapojili do chmelové brigády.

Tento školní rok byl posledním společným rokem; škola se připravovala na rozdělení na dvě části. Od příštího školního roku část pedagogického sboru přejde na novou školu, která se v Dobříši dostavuje. Od školního roku 1965/1966 již nefungují dobříšské školy pod jednou střechou. SVVŠ od tohoto školního roku působila v pavilonu nově postavené základní školy. V budově staré základní školy zůstala pouze devítiletá základní škola. Tento rok je zlomovým rokem pro školy v Dobříši, proto i v tomto roce je zakončena tato práce o poválečném školství v Dobříši.

Vzdělání a výchova

Žáci byli do roku 1953 rozdělováni do tříd nejen podle věku, ale také podle pohlaví. V každé třídě bývalo většinou kolem 30 dětí.

Škola odebírala do každé třídy časopisy, které byly žákům k dispozici. Mezi odebírané časopisy pro každou třídu patřily: Od stříbrných hor, Mladý hlas, Zdraví svět; pro I. a II. třídu byl odebírán časopis Český domov a pro IV. třídu Karavana.¹⁴¹ V 50. letech se odebíraly pro žactvo časopisy: Svět Sovětů, Svět v obrazech, Pionýr, Práce pionýrů, Člověk a příroda, Pionýrská pravda, Šestina světa a Domov a svět.¹⁴²

Za války se stala povinným jazykem němčina, která se vyučovala už od první třídy obecných škol. Dalšími předměty, se kterými se prvňáčci museli vypořádat, byly: český jazyk: psaní a cvičení v řeči, prvouka, počty s naukou o tvarech měřických, zpěv, tělesná výchova a náboženství. Od třetí třídy se vyučoval český jazyk se středním a vyšším stupni a místo prvouky se vyučovalo vlastivědě.

¹⁴¹ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdni měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, školní rok 1947/1948 .

¹⁴² Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Střední škola dívčí: Kniha zápisů učitelských porad 28. 5. 1951 – 1953*, 1951/1952.

Do rozvrhu přibylo žákům kreslení a psaní. Na dívčích školách se od třetí třídy vyučovalo dívčím ručním pracím s naukou o domácím hospodářství. Na chlapeckých školách se vyučoval předmět chlapecké ruční

práce. Od páté třídy se žákům dostaly do rozvrhu další předměty: zeměpis a přírodopis.¹⁴³

Po válce byly změněny učební osnovy a ze škol byl vytěsněn německý jazyk. V první třídě se děti učily: čtení, psaní a cvičení v řeči, prvouku, počty a měřictví, hudební výchovu, tělesnou výchovu a náboženství. Od třetí třídy stejně jako v době válečné se jako předmět zařadil český jazyk na středním a vyšším stupni, dále přibyla politická výchova, učení o vlasti, učení o přírodě, kreslení, psaní a ruční práce chlapecké, nebo dívčí ruční práce s naukou o domácím hospodářství. Od čtvrté třídy se žáci učili ruskému jazyku.¹⁴⁴ Dne 24. října 1946 byly vydány nové školní osnovy.

Od školního roku 1947/1948 místo politické výchovy byl do osnov zařazen předmět občanská výchova. Ve třetí třídě se přestal vyučovat předmět čtení.¹⁴⁵ Na pedagogické poradě bylo usneseno, že žákům musí stačit 2 hodiny týdně tělesné výchovy, neboť škola nemá tělocvičné náradí, a 1 hodina občanské výchovy týdně, protože některá témata jsou příliš těžká. Dále bylo rozhodnuto, že jedna hodina občanské výchovy bude věnována školnímu rozhlasu.¹⁴⁶

Odlíšné to bylo v pomocné třídě. Tato třída byla koedukační s výrazně menším počtem žáků. Většinou tuto třídu navštěvovalo 9 až 15 dětí. Převahu v této třídě mívali chlapci, děvčat bylo vždy méně. Menší počet žáků umožňoval učitel

¹⁴³ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy chlapecké I. – V. třída*, 1943/1944, 1944/1945.

Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy dívčí I. – V. třída*, 1944/1945.

¹⁴⁴ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy chlapecké I. – V. třída*, 1945/1946, 1946/1947.

Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy dívčí I. – V. třída*, 1945/1946, 1946/1947.

¹⁴⁵ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy chlapecké I. – V. třída*, 1947/1948.

Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy dívčí I. – V. třída*, 1947/1948.

¹⁴⁶ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Měšťanská škola chlapecká: Zápisy domácích porad 2. 9. 1942 – 22. 6. 1948*: 1947/1947.

individuálnější přístup k žákovi. Za války se vyučovalo vlastivědě, počtům s naukou o tvarech měřických, kreslení, psaní, dívčím ručním pracím s naukou o domácím hospodářství, chlapeckým ručním pracím, zpěvu, tělesné výchově a náboženství. U některých žáků byl známkován český jazyk.¹⁴⁷ Ve školním roce 1944/1945 se vyučovalo pouze prvouce, zpěvu, tělesné výchově, náboženství a ručním pracím.¹⁴⁸

Po válce se žáci v pomocné třídě museli vypořádat s větším množstvím předmětů. Vyučovalo se náboženství, politická výchova, čtení, sloh, mluvnice a pravopis, počty s naukou o tvarech měřických, kreslení, psaní, zpěv, tělesná výchova, chlapecké ruční práce, dívčí ruční práce a nauka o domácím hospodářství.¹⁴⁹ Ve školním roce 1947/1948 byl počet předmětů výrazně snížen. Vyučovalo se náboženství, prvouce, tělesné výchově a ručním pracím.¹⁵⁰

Jak by měla vypadat výuka a vyučovací hodina po válce? Vyučovací hodina trvala 45 minut, neboť zavedením 50minutové vyučovací jednotky by se vyučování prodloužilo denně o 35 minut, což by zejména přespolním činilo potíže s dopravou.¹⁵¹ Ředitel měšťanské školy chlapecké navrhl rozdělit hodinu na tři části: v první části by se mělo zopakovat probrané učivo, poté by se plynule mělo navázat s novým učivem a v závěrečné části hodiny by měla být zopakována nová látka. Dále upozornil na to, že by učitelé měli dbát na jazyk, aby nejen oni sami, ale i žáci se správně vyjadřovali a cizí slova měla být nahrazována slovy českými.¹⁵² Důraz měl být kladen na vlastenectví a lásku ke svobodě.

Dne 11. 1. 1946 byli žáci poučeni o smrtelných úrazech při hrách s vojenským materiálem.¹⁵³

¹⁴⁷ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkaz pomocné třídy*, 1943/1944.

¹⁴⁸ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkaz pomocné třídy*, 1944/1945.

¹⁴⁹ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkaz pomocné třídy*, 1945/1946.

¹⁵⁰ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkaz pomocné třídy*, 1947/1948.

¹⁵¹ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Měšťanská škola chlapecká: Zápisy domácích porad 2. 9. 1942 – 22. 6. 1948*, 1947/1948.

¹⁵² Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Měšťanská škola chlapecká: Zápisy domácích porad 2. 9. 1942 – 22. 6. 1948*, 21. 11. 1945.

¹⁵³ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy chlapecké v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1945/1946.

Ve školním roce 1947/1948 učební osnovy byly přepracovány v duchu lidově demokratickém, který se měl jevit v celém vyučování. Pro méně nadané žactvo, nebo pro ty, kteří z různých příčin zameškali vyučování, byly předepsány doučovací skupiny, v rozsahu 2 hodiny týdně (počty a jazyk český). Žactvo se mohlo dobrovolně přihlásit do zájmových kroužků různých předmětů, o kteréjevilo zájem. Zájmové kroužky pro nadané žáky měly být vedeny odborníky. Na obecné škole chlapecké kroužky nebyly zřízeny kvůli nedostatku učitelů. Zato doučovací skupiny byly zřízeny v každé třídě.¹⁵⁴

Koncem školního roku 1949/1950 a během prázdnin byly vydány nové učebnice pro všechny vyučovací předměty, jejichž distribuce byla provedena o prázdninách a na začátku školního roku. Podle zjištěného potřebného počtu učebnic na konci školního roku obdrželi všichni žáci nové učebnice a to – čítanky, učebnici českého jazyka a ruského jazyka, početnice a vlastivědy. Podle zápisu ze školní kroniky Obecné školy dívčí, učebnice plně vyhovují obsahově i vkusnou úpravou. Od následující školního roku byly zavedeny pro žactvo III. – V. postupového ročníku žákovské knížky, které se měly stát pojítkem mezi rodinou a školou.¹⁵⁵

S tím, jak se měnila politická situace, se měnily i požadavky státu na školní výchovu a vzdělání. Jak by měla výchova a vzdělání ve školách vypadat v 50. letech nám popisuje zápis z učitelských porad Národní školy dívčí ze dne 30. dubna 1951: „Zasedání ÚV KSČ: k diskusi z konference ze dne 30. března přečten projev prof. Dr. Ondřeje Polívky z Věstníku č. 10 – 11 o naléhavých úkolech školství po zasedání ÚV KSČ. Diskuse se rozvinula o těchto důležitých bodech:

a) *Jak ještě lépe a účinněji zapojit celé naše školství na pomoc dělnické třídě, pracujícímu lidu při budování socialismu a uhájení míru ve světě.*

b) *O výchovné práci školy.*

c) *Ideová výchova, výchova k míru, k proletářskému internacionalismu, socialistickému vlastenectví.*

¹⁵⁴ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, Školní kronika Obecné školy chlapecké v Dobříši 1940 – 1953, školní rok 1947/1948.

¹⁵⁵ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, Školní kronika Obecné školy dívčí v Dobříši 1940 – 1953, školní rok 1949/1950.

d) *Výchova lásky a oddanosti k velkému Sovětskému svazu a soudruhu Stalinovi.*

e) *Výchova lásky a oddanosti ke komunistické straně a soudruhu prezidentu Gottwaldovi.*

f) *Zlepšit práci mezi učiteli.*

g) *Zlepšit práci s KSČ!*

h) *Pedagogická theorie.*¹⁵⁶

Od školního roku 1951/1952 se občanská výchova vyučovala jako samostatný předmět v I. a II. ročníku. V I. třídě bylo českému jazyku věnováno 7 hodin týdně a ve II. ročníku se vyučovalo 3 hodiny týdně zeměpisu. Ve III. třídě v I. pololetí IV. ročníku se měla v občanské nauce probírat „Ústava 9. května“ podle nových učebnic. Ve III. třídě se v I. pololetí měl probírat zeměpis Sovětské země, ve II. pololetí měly být hodiny zeměpisu věnovány zemím lidových demokracií v Evropě, Německu, a poté kapitalistických státům Evropy.¹⁵⁷

Ve školním roce 1952/1953 proběhla změna ve vyučování náboženství. Od toho roku je náboženství nepovinné. Pokud si rodiče nebo samo dítě přáli na hodiny náboženství docházet, museli rodiče podat přihlášku. Pro představu, jaký byl o náboženství zájem, uvedu příklad ze školy dívčí. V tomto školním roce se do hodin náboženství přihlásilo celkem 205 žákyň národní školy dívčí: 137 žákyň se přihlásilo k římskokatolickému vyznání, 11 k československému a 5 k československému evangelickému. Pro výuku římskokatolického náboženství byla otevřena tři oddělení a vyučovalo se po 2 hodinách týdně, pro československé vyznání bylo otevřeno jedno oddělení a vyučovalo se po 2 hodinách týdně a pro československou evangelickou víru bylo otevřeno jedno oddělení a vyučovala se po 1 hodině týdně.¹⁵⁸ Srovnat to můžeme s rokem 1945/1946 se školou chlapeckou, kde bylo otevřeno pět oddělení pro římskokatolické náboženství a vyučovalo se celkem 10 hodin týdně, pro československé náboženství bylo otevřeno jedno oddělení a vyučovalo se 2

¹⁵⁶ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Národní škola dívčí: kniha zápisů učitelských porad 1950 – 1953*, 30. 4. 1951.

¹⁵⁷ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Střední škola dívčí: Kniha zápisů učitelských porad 28. 5. 1951 – 1953*, 1951/1952.

¹⁵⁸ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Národní škola dívčí: kniha zápisů učitelských porad 1950 – 1953*, 1952/1953.

hodiny týdně společně s obecnou a měšťanskou školou dívčí a pro československé evangelické vyznání bylo otevřeno jedno oddělení, vyučovalo se 2 hodiny týdně rovněž společně s dívčími školami.¹⁵⁹ V témže školním roce podle nových učebních osnov podléhala i národní škola úkolům branné výchovy. Hlavně vyšší postupné ročníky se měli přesně řídit programem v osnovách.¹⁶⁰

Ve školním roce 1956/1957 přibýly do školních osnov nové předměty. Mezi povinné předměty se pro I. – III. třídu zařadily ruční práce, pro VI. třídu práce v dílnách a na školním pozemku a pro IX. třídu jedenáctiletých SVVŠ byly přidány praktika ze strojírenství, elektrotechniky a zemědělství. Jako nepovinné předměty byly zařazeny práce v domácnosti pro VI. – VIII. třídu a pro VIII. třídu hudební výchova.¹⁶¹ Naopak ve II. postupovém ročníku byla vypuštěna prvouka a následně byla vřazena do hodin českého jazyka, jak tomu bylo v loňském roce v I. postupovém ročníku. Pro III. postupový ročník byly z osnov vypuštěny ruční práce a díky tomu se navýšily hodiny českého jazyka.¹⁶²

Školy bývaly zakončovány závěrečnými zkouškami. Na konci školního roku se konaly závěrečné veřejné zkoušky pro žactvo posledního ročníku středních škol. Na dobříšské střední dívčí škole probíhaly ve školním roce 1950/1951 zkoušky tímto způsobem: „*Veřejné závěrečné zkoušky byly zahájeny 7. června slavností za účasti členů zkuš. komise, jejímž předsedou byl učitel F. Sklenář ze Staré Huti. Slavnosti byl přítomen i zástupce patronátu školy předseda Svazu spisovatelů, poslanec Jan Drda¹⁶³ a cestovatel ing. Hanzelka¹⁶⁴. Písemné zkoušky byly vykonány 8. a 9. června z jaz. českého a matematiky. Ústní zkoušky vykonány ve dnech 11. až 15. června za přítomnosti rodičů zkoušených žákyň. Všech 35 žákyň vykonaly zkoušky úspěšně.*

¹⁵⁹ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Jednací protokol Obecné školy chlapecké 1. 1. 1946 – 4. 6. 1951*, 2. 3. 1946, s. 15.

¹⁶⁰ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy dívčí v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1952/1953.

¹⁶¹ Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1956*, 15. 9. 1956, roč. 6., č. 16-17.

¹⁶² Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy chlapecké v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1952/1953.

¹⁶³ Jan Drda (4. 4. 1915 – 28. 11. 1970), příbramský rodák, byl český spisovatel, dramatik, novinář a politik. V roce 1948 byl zvolen do Národního shromáždění za KSČ ve volebním kraji Praha. 1949 – 1956 byl předsedou Svazu československých spisovatelů.

¹⁶⁴ Jiří Hanzelka (24. 12. 1920 – 15. 2. 2003) byl český cestovatel a spisovatel. 1947 – 1950 spolu s Miroslavem Zikmundem podnikli cestu do Afriky a Jižní Ameriky. O svých cestách vydali několik publikací.

Hned po zkoušce před zkušební komisí a se souhlasem rodičů se žákyně rozhodovaly pro volbu povolání.“¹⁶⁵

Studium na jedenáctiletých středních všeobecně vzdělávacích školách bylo zakončováno maturitními zkouškami. Ve dnech 21. - 24. května 1956 se v Dobříši poprvé konaly na zdejší jedenáctileté SVVŠ maturitní zkoušky: „*Ve dnech 21. až 24. května*

konaly se na zdejší jedenáctiletce I. maturitní zkoušky. Maturovalo celkem 26 studentů. (...)“¹⁶⁶ Zhodnocení prvních písemných maturitních zkoušek: bylo konstatováno, že v českém jazyce velké množství prací nedosahovalo dostatečné hloubky úvahy, protože mnohdy popisná stránka ve většině prací převládala nad úvahou složkou. V ruském jazyce se zvláště projevila bohatá slovní zásoba žáků, kterou dokázali pohotově využít.¹⁶⁷

Ve školním roce 1956/1957 maturitní zkoušku skládalo 13 hochů, 17 dívek a 10 absolventů školy pro pracující. Písemné maturitní zkoušky se konaly 6. a 7. května, ústní část maturitních zkoušek se konala 10. – 15. května. Ve školní kronice bylo konstatováno, že úroveň zkoušek byla dobrá, však v českém jazyce se projevil nápadný rozdíl mezi písemným a ústním projevem.¹⁶⁸

Ve školním roce 1961/1962 se nekonaly maturitní zkoušky v souvislosti s prodlouženou povinnou školní docházkou.

¹⁶⁵ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdni měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, školní rok 1950/1951.

¹⁶⁶ „Zkoušející: předseda komise: okr. šk. insp: Ladislav Veselý; členové komise: řed. školy: Miloš Srbek; třídní uč: Miroslav Olič; čeština: Miloš Čech; ruština: Nat. Volkarová; matematika: Jakub Hřebačka; dějepis: Mirosl. Olič; zeměpis: Frant. Kolman; biologie: Frant. Kolman; chemie: Jos. Chlumecký; fyzika: Jakub Hřebačka. Během zkoušek byli též přítomni kraj. škol. inspektoři Horyna a Görtler. V závěrečném protokolu bylo zdůrazněno od dozorcích orgánů dobrá úroveň abiturientů. (Tento seznam dán pro zápis do kroniky jedenáctiletou střední školou v Dobříši. Podepsán: Miloš Srbek.)“

Depozitář a archiv Muzea města Dobříše, *Kronika města Dobříše 1945 – 1963*, rok 1956.

¹⁶⁷ Depozitář a archiv Muzea města Dobříše, *Kronika města Dobříše 1945 – 1963*, rok 1956.

¹⁶⁸ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika I. základní školy v Dobříši 1953 - 1965*, školní rok 1956/1957.

Výchova a vzdělávání neprobíhalo jen ve školních lavicích před tabulí, ale i ve školní družině, která zahájila svou činnost v roce 1951. Ve školní družině byly dětem předčítány knihy, nad kterými po přečtení probíhala diskuse, z níž se měly děti poučit. Mezi předčítané knihy patřily například „Děti a dýka“ od F. Langera, „Jednou v máji“ od J. Drdy, „Jurášek“ od M. G. Sosnara, „Šroubkova dobrodružství“, „Kocourkov“ nebo „Čtvrtá překážka“ od J. Iljinové. V této knize hlavní hrdina padne v boji proti fašismu. Většina knih pojednávala právě o boji proti fašismu, nebo o bojích na barikádách, ale i o vzpourách proti pánům, jako například kniha od J. Mareše „Tři orlí pera“. Děti se svými vychovatelkami chodily pečovat o pomník padlých partyzánů a sovětských vojáků, navštěvovaly zoologickou zahradu v Praze nebo cirkus, který do Dobříše přijel. V kronice školní družiny, kterou psaly samy děti, jsou připomínány i politické události, zápisy státních událostí a národních akcí, ale nalezneme tam i záznamy o vypouštění družic či závodech a mezinárodních sportovních utkáních.¹⁶⁹

Škola a město

Školní a městské události byly v té době velmi propojeny. Zástupci města se velmi často účastnili školních akcí a žáci s učiteli se naopak zúčastňovali akcí, které pořádalo město. Důkazem toho, že tyto dvě složky spolu vzájemně fungovaly a spolupracovaly na pořádání různých činností, může být například to, že zápisy o událostech školních nebo města se nacházejí jak ve školních spisech, tak v kronice města Dobříše a v místních časopisech.

Několik příkladů bylo uvedeno již v předchozích kapitolách. Jako typickou událost, na které se účastnili jak školy, tak i další organizace a občané města, lze uvést oslavy 1. máje, kdy se slavnostních průvodů účastnili žáci se svými učiteli. Oslavy 1. máje roku 1948 proběhly jako svátek sjednoceného lidu. V okrese dobříšském byla dvě střediska, kam se sešli lidé i z okolních obcí k oslavě 1. máje.

¹⁶⁹ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, 1. ZŠ Dobříš – družina mládeže, kronika 1957 – 1960.

Prvním střediskem byla Dobříš, druhým Nový Knín. Spolky, korporace, továrny, závody, politické strany a další se jednotně zúčastnily manifestačního průvodu, který čítal několik tisíc lidí a který vyšel od dobříšské pily a ubíral se na náměstí, aby vyslechl slavnostní projevy. Školy z celého okresu byly zastoupeny v průvodu učitelstvem, dobříšské školy i žactvem, kterému bylo minimálně 14 let. Dobříšské školy vypravily alegorický vůz, před nímž v průvodu kráčeli žáci se svými učiteli.¹⁷⁰

Slavnostní zahájení školního roku, které probíhalo za účasti zástupců různých organizací, rodičů a přátel školy: „*Školní rok 1950 – 1951 byl zahájen slavnostním způsobem, za účasti žactva všech škol v pátek dne 1. září 1950. Žactvo bylo seřazeno na školním hřišti, kam se dostavili zástupci ONV, MNV, OAV NF a OVKSČ¹⁷¹ a mnoho rodičů a přátel školy. Slavnost byla zahájena o 8. hodině vztyčením státní vlajky a za zvuku československé a sovětské hymny. Potom prošel průvod městem a na školním hřišti pokračoval program slavnosti. Uvedení slavnostní hosté vyzdvihli ve svých projevech význam dnešní školy. Za zvuku „Písň práce“ byla státní vlajka sejmuta a žactvo se odebralo do svých tříd, kde vyslechlo slavnostní projev ministra školství prof. Dr. Zdeňka Nejedlého.*“¹⁷² Zde uvádím ještě jeden příklad pro srovnání. Takto se vyjadřuje k zahájení školního roku kronika města Dobříše: „*Počátek školního roku 1953 – 1954. Dne 1. září o 9 hod. sešlo se na prostranství školní budovy všechno žactvo školou povinné. Většina dítek doprovázena byla svými rodiči. O 9. hod. hudba zahrála hymny Čsl. a SSSR. Zahajovací projev ku přítomným žákům, žákyním a jejich průvodcům pronesl předseda ONV – Václav Vokurka. Pak měl projev tajemník KSČ, s.¹⁷³ Kakos. Po ukončení projevu Kakose následovaly projevy předsedy MNV – Jos. Vančaty, řid. uč. J. Synka, vojína a ku svým spolužákům měl projev pionýr Beran. Pak recitovány byly básně. Řid. uč. Synek pak poděkoval za účast všem přítom. a zahráním „Internacionály“ slavnost ukončena. Školní dítky odebraly se do učeben se svými učiteli a rodiče dítek do svých domovů. Tím malá slavnost zahájení školního roku byla ukončena.*“¹⁷⁴ Na těchto ukázkách lze vidět, že

¹⁷⁰ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy chlapecké v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1947/1948.

¹⁷¹ ONV – okresní národní výbor; MNV – místní národní výbor; OAV NF – okresní akční výbor národní fronty; OVKSČ – Okresní výbor Komunistické strany Československa.

¹⁷² Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Národní škola dívčí: Kniha zápisů učitelských porad 1950 – 1953*, školní rok 1950/1951.

¹⁷³ Myšleno „soudruh“.

¹⁷⁴ Depozitář a archiv Muzea města Dobříše, *Kronika města Dobříše 1945 – 1963*, rok 1953.

zahájení školního roku, zejména v od 50. let nebylo výhradně akcí školy, ale že to byla akce, které se účastnili veřejnost a významní představitelé města.

Naopak zakončení školního roku bylo záležitostí jen školy. Jak probíhal závěr školního roku, popisuje školní kronika obecné školy dívčí: „Školní rok 1948/1949 byl zakončen slavnostním způsobem ve čtvrtek dne 30. června. Žactvo, shromážděné ve III. tř., vyslechlo proslov o významu jednotné školy a rozhlasový projev min. škol. věd a umění prof. Dr. Zdeňka Nejedlého. Potom byly rozdány žákyním, odcházejícím z V. tř, hodnotné knihy, jako památka na národní školu, dar to sdružení rodičů a přátel školy a všem žákyním školní zprávy. Ředitel školy přeje všem členům učitelského sboru příjemného prožití prázdnin a děkuje za celoroční svědomitou práci.“¹⁷⁵

Žáci škol bývali často přítomni při vítání návštěv dobříšského zámku. Dne 21. května 1946 prezident E. Beneš se svou chotí Hanou Benešovou navštívil na pozvání Syndikátu českých spisovatelů zámek v Dobříši: „Na pozvání Syndikátu čs. spisovatelů navštívil dne 21. května p. prezident republiky Dr. Ed. Beneš v doprovodu své choti H. Benešové spisovatele v dobříšském zámku. Přes to, že návštěva jeho nebyla veřejnosti nijak oznámena, očekávalo mnoho občanstva a školní mládeže před zámeckou budovou příjezd presidenta, který při příjezdu byl obcerstven a dítky bouřlivě pozdravován. Na nádvoří zámku pozdraven byl prezident spisovatelem Janem Drdou, rodákem příbramským. Ježto dav lidu a školních dítek nepřestával provolávati p. presidentovi slávu, tento objevil se v okně zámku a měl k dětem proslov, který ukončil slovy: „děkuji Vám pěkně za vaše uvítání a buďte tady po šestileté okupaci hodně zdrávi.“ Po obědě uvítán byl president Místním národním výborem a pak za doprovodu spisovatelů prohlédl si zámecký park. K večeru odjel zpět do Prahy.“¹⁷⁶

Roku 1951 navštívili dobříšský zámek sovětští kolchozníci: „Z návštěvy sovětských kolchozníků v dobříšském zámku. (...) V pestrém kulturním pořadu

Citace neopravena.

¹⁷⁵ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, Školní kronika Obecné školy dívčí v Dobříši 1940 – 1953, školní rok 1948/1949.

Citace neopravena.

¹⁷⁶ Depozitář a archiv Muzea města Dobříše, Kronika města Dobříše 1945 – 1963, rok 1946.

vystoupil státní soubor lidových písní a tanců, pionýři a pionýrky Střední školy v Dobříši a členové místní skupiny ČSM v Dobříši. (...)“¹⁷⁷

V červenci roku 1949 škola propůjčila své prostory v přízemí ke konání Budovatelské výstavy, kterou pořádal Okresní akční výbor Národní fronty. Zahájení výstavy byly přítomné významné osobnosti republiky jako předseda vlády A. Zápotocký, předseda krajského národního výboru arch. O. Beran a poslanec spisovatel J. Drda. „Výstava ukazuje práci okresu, kterou koná pro dosažení našeho cíle – socialismu,“¹⁷⁸ píše o Budovatelské výstavě periodikum Práce č. 171.¹⁷⁹

Město se zajímalo o pětileté plány škol. Každoročně si žakovské a pionýrské organizace dávaly závazky, které se týkaly pracovní výpomoci, budovatelské činnosti, ale i školního prospěchu. Místní časopis „Nová cesta“ informuje o závazcích žáků a pionýrů širokou veřejnost. Z článku „Zahájení 5. roku 5LP¹⁸⁰ v dobříšských školách“ se můžeme dozvědět, jaké závazky si děti zadaly a jak se na škole zahajoval další rok pětiletého plánu. Dne 5. ledna 1953 byl slavnostně zahájen poslední rok Gottwaldovy pětiletky. Školy byly vyzdobeny a žakovské organizace připravily kulturní programy. Žákyně IV. B se zavázaly k lepšímu prospěchu, aby mohl být dobře proveden výběr na školu III. stupně. Dále každá nasbírá o 2 kg více barevných kovů proti plánu, o ½ kg více papíru, ¼ kg kostí, ¼ kg textilu a slíbily týdenní účast na sázení lesních stromků. Žákyně I. B se zavázaly, že společně nasbírají o 80 kg více papíru, 120 kg železa, 13 kg textilu a 3 kg kostí. Přislíbily odpracovat 30 h v JZD a čtyři studentky, které získaly vyznamenání, se zavázaly, že budou pomáhat slabším spolužačkám s učením. Žákyně II. A se zavázaly, že vytvoří doučovací skupiny v matematice a zeměpisu a budou tak pomáhat slabším spolužačkám.¹⁸¹

Dále se město zajímalo o vzhled škol a jejich výzdobu. Vyhlášovalo soutěže o nejhezčí výzdobu k různým událostem. Například v roce 1949 se konala soutěž ve výzdobě škol a tříd k 7. listopadu. IV. třída národní školy dívčí obdržela I. cenu,

¹⁷⁷ Státní okresní archiv Příbram, *Vesnické noviny Dobříšska 1951*.

¹⁷⁸ Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdni měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, v přílohách kroniky výstřížek z periodika Práce.

¹⁷⁹ Více viz příloha č. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.**

¹⁸⁰ 5LP – pětiletý plán, pětiletka.

¹⁸¹ Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1953*, 9. 1. 1953, roč. 3., č. 1.

kteřou tvořil knižní dar okresního školního výboru a Ministerstva školství, věd a umění. Ceny byly předány škole při oslavě 70. narozenin J. V. Stalina okresním školním inspektorem St. Krejčím.¹⁸²

Akce, které se týkaly nejen školní mládeže, byly spartakiády. Spartakiády po vzoru sokolských sletů byly hromadná vystoupení mládeže v nejrůznějších cvičebních sestavách, které propagovaly tělovýchovu a sport. Spartakiády se pořádaly od 50. let 20. století; první celostátní spartakiáda se konala roku 23. června 1955 v Praze na Strahově, která byla pojata jako vyvrcholení oslav desátého výročí osvobození Československa Rudou armádou. Účast na těchto propagandistických akcích byla více, či méně povinná.

Dne 13. června 1954 se konala v Dobříši okresní spartakiáda. Chlapci a dívky IV. a V. třídy si nacvičili vystoupení se švédskými lavičkami, dívky střední školy zacvičily skladbu se švihadly „Radostné mládí“ a chlapci vystoupili se skladbou „Buď připraven k práci a obraně vlasti“. Okresní spartakiády se zúčastnilo v tomto roce více než 1000 žáků národních škol. Vystoupili žáci z osmiletých a jedenáctiletých škol z Dobříše, Staré Huti, Korkyně, Borotic, Nového Knína, Mnišku pod Brdy a Nečíně.¹⁸³ 7. července téhož roku se konala krajská spartakiáda v Kladně, které se zúčastnili i žáci z dobříšského okresu. Z dobříšské školy bylo vypraveno na spartakiádu 48 žáků z VI. – IX. Třídy.¹⁸⁴

Následujícího roku se okresní spartakiáda konala 22. května. I a II. postupové ročníky si během roku nacvičily skladbu s názvem „Zlatá brána“, v této skladbě vystoupilo 416 cvičenců. 648 žáků z III. – V. postupového ročníku předvedlo vystoupení s cvičebními krychlemi. Dále zacvičilo 50 dorostenek ROH z Učňovské školy výrobních družstev, 540 žáků z VI. – VIII. Třídy. Žákyně jedenáctileté školy vystoupily ve skladbě s barevnými stuhami a za závěr předvedli děvčata Učňovské školy výrobních družstev a chlapci jedenáctileté školy taneční veselici. Diváci mohli vidět 72 žáků tančících v národních krojích. Dle ohlasů byla spartakiáda velmi zdařilá.¹⁸⁵

¹⁸² Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy dívčí v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1949/1950.

¹⁸³ Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1954*, 9. 6. 1954, roč. 4., č. 17.

¹⁸⁴ Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1954*, 7. 7. 1954, roč. 4., č. 19.

¹⁸⁵ Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1955*, 27. 5. 1955, roč. 5., č. 14.

K propagaci sportu a tělovýchovy nesloužily jen spartakiády, ale i sportovní přebory. První přebor ve sportovní gymnastice dorostu se v Dobříši konal 21. a 24. dubna 1956. Přebor byl uspořádán Okresním výborem tělesné výchovy a sportu ve spolupráci se školní Tělovýchovnou jednotou při jedenáctileté SVVŠ. Chlapci soutěžili ve cvičení na bradlech, na hrazdě dosažné a v přeskoku přes vysokou kozu na dél. Děvčata předvedla cvičení na kladině, na hrazdě, v prostných a přeskok přes koně na šíř. Přeboru se zúčastnilo 17 dorostenců a dorostenek.¹⁸⁶

Na těchto několika příkladech můžeme vidět, že město se zajímalo o dění ve školách. Zástupci města a různých organizací, ale i veřejnost bývali přítomni při různých akcích, které škola pořádala a učitelé a žáci se naopak velmi často zúčastňovali akcí, které pořádalo město. Dále, jak jsme se dozvěděli, se město zajímalo o pětileté plány, výzdobu a propagaci škol. V kronice města Dobříše a místních periodikách nalezneme záznamy, které se nějakým způsobem týkají škol.

¹⁸⁶ Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1956*, 5. 5. 1956, roč. 6., č. 16-17.

Závěr

V práci s názvem *Dobříšské školství 1945 - 1965* jsem se snažila popsat poválečné školství v Dobříši, které se týkalo zejména základního vzdělání. Jeho vývoje v závislosti na politických událostech a na změnách československých školských systémů. Hlavním úkolem práce bylo ukázat poválečný život žáků spojený se školními léty na základní škole na pozadí politických událostí. Práce ukazuje, že školní život byl v té době velmi pestrý, že žáci netrávili veškerý čas jen ve školních lavicích, ale i na různých brigádách, besídkách a slavnostech.

Práce se týká období, které je vymezeno léty 1945 – 1965, ale pro lepší pochopení událostí bylo třeba uvést i několik informací z dob války. Práce je zakončena rokem 1965. Tento rok není významným mezníkem v politickém, ani ve školském vývoji, ale je významným mezníkem ve vývoji dobříšského školství. Tímto rokem, jak již bylo několikrát zmíněno, končí dlouhodobá historie společného soužití škol pod jednou střechou.

Podle nalezených archivních materiálů by bylo možné práci rozšířit o ostatní dobříšské školy, nebo o události týkající se školství před rokem 1945. Většina materiálů k dobříšskému školství po roce 1965 je obtížně dohledatelná, ba možná nedohledatelná. Ale to už je záležitost dalšího výzkumu.

Použité prameny a literatura

Prameny

Státní okresní archiv Příbram

- Fond: 1. základní škola Dobříš, *1. ZŠ Dobříš – družina mládeže, kronika 1957 – 1960*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Jednací protokol Obecné školy chlapecké 1. 1. 1946 – 4. 6. 1951*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Měšťanská škola chlapecká: Záписы domácích porad 2. 9. 1942 – 22. 6. 1948*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Národní škola dívčí: Kniha zápisů učitelských porad 1950 – 1953*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Střední škola dívčí: Kniha zápisů učitelských porad 28. 5. 1951 – 1953*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika 1. základní školy v Dobříši 1953 – 1965*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdni měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Měšťanské školy chlapecké v Dobříši 1940 – 1953*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy dívčí v Dobříši 1940 – 1953*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy chlapecké v Dobříši 1940 – 1953*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkaz pomocné třídy: 1943/1944*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkaz pomocné třídy: 1944/1945*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkaz pomocné třídy: 1945/1946*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkaz pomocné třídy: 1947/1948*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy dívčí I. – V. třída, 1944/1945*

- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy dívčí I. – V. třída, 1945/1946*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy dívčí I. – V. třída, 1946/1947*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy dívčí I. – V. třída, 1947/1948*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy chlapecké I. – V. třída, 1943/1944*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy chlapecké I. – V. třída, 1944/1945*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy chlapecké I. – V. třída, 1945/1946*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy chlapecké I. – V. třída, 1946/1947*
- Fond: 1. základní škola Dobříš, *Třídní výkazy Obecné školy chlapecké I. – V. třída, 1947/1948*
- Fond: Dobříš 1945, karton č. 23, *Dopis Školské úřadovny při okresním národním výboru v Příbrami MNV v Dobříši. Ze dne 25. června 1945*
- Fond: Místní školní rada v Dobříši, *Místní školní rada Dobříš: protokoly o schůzích 25. 1. 1946 – 9. 3. 1950*
- Fond: Okresní školní rada, *Zápisy Okresního pedagogického sboru v Dobříši 1949 – 1956, 29. 3. 1949*

Depozitář a archiv Muzea města Dobříše

- Kronika města Dobříše 1945 – 1963
- Fotografie školy, netříděno

Zákony

- Zákon č. 95/1948 Sb.
- Zákon č. 32/1953 Sb.
- Zákon č. 135/1989 Sb.

- Zákon č. 171/1990 Sb.
- Zákon č. 138/1995 Sb.
- Zákon č. 561/2004 Sb.

Dobový tisk

- Státní okresní archiv Příbram, *Vesnické noviny Dobříšska 1951*
- Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1953, 9. 1. 1953*, roč. 3., č. 1
- Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1956, 5. 5. 1956*, roč. 6., č. 16–17
- Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1954, 9. 6. 1954*, roč. 4., č. 17
- Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1958, 5. 7. 1958*, roč. 8., č. 27
- Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1954, 7. 7. 1954*, roč. 4., č. 19
- Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1954, 11. 2. 1954*, roč. 4., č. 4–5
- Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1953, 11. 4. 1953*, roč. 3., č. 8
- Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1955, 27. 5. 1955*, roč. 5., č. 14
- Státní okresní archiv Příbram, *Časopis Nová cesta 1956, 15. 9. 1956*, roč. 6., č. 16–17

Literatura

- *Almanach ke 100. výročí založení 1. základní školy v Dobříši*, Dobříš: 1. základní škola, 1999
- BOHÁČ Antonín a kol.: *Dějiny školství v Československu 1945 – 1975 I. díl*, Karolinum 1982
- BOHÁČ Antonín a kol.: *Dějiny školství v Československu 1945 – 1975 II. díl*, Karolinum 1982
- CÍSAŘ Václav, ŘEHÁK Miloslav: *K otázkám dalšího rozvoje československé výchovně vzdělávací soustavy*, SPN Praha 1989
- *Gymnázium Karla Čapka Dobříš 1953 – 2003*, vydalo ředitelství Gymnázia v Dobříši, 2003
- JŮVA Vladimír: *Všestranná výchova a socialistická společnost*, SPN Praha 1989
- KADLEC, Petr: *Dobříš v proměnách*, 1. vyd., Dobříš: Okrašlovací spolek 2009
- KADLEC, Petr: *Dvacet dnů na dvaceti kilometrech. Nový Knín, Mokrovrata, Stará Huť, Dobříš, Svaté Pole, Obořiště, Dlouhá Lhota*. Dobříš, Dobříš: P. Kadlec 2005
- KNAÍK Jiří, FRANC Martin a kol.: *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948 – 1967 svazek I. A - O*, Academia, Praha 2011
- KNAPIK Jiří, FRANC Martin a kol.: *Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948 – 1967 svazek II. P - Ž*, Academia, Praha 2011
- OLÍČ Miroslav a kol.: *Dobříš město na Zlaté stezce*, Maroli, 1998
- PRŮŠA Oldřich: *Historický kalendář města Dobříše 921 – 1986 (všeobecný – neúplný – orientační)*, vydal Městský úřad Dobříš, 2002
- SINGULE František: *Vývojové trendy čs. Školského systému*, SPN Praha 1985
- SOMR Miroslav a kol.: *Dějiny školství a pedagogiky*, SPN, Praha 1987
- VALIŠOVÁ Alena, KASÍKOVÁ Hana a kol.: *Pedagogika pro učitele*, Grada Publishing, a. s., Havlíčkův Brod 2007

- WALTEROVÁ Eliška a kol.: *Dva světy základní školy? Úskalí přechodu z 1. na 2. stupeň*, Praha, Karolinum 2011

Nevydané studentské práce

- CHMELÍK Luboš: Bakalářská práce *Vývoj školské správy na našem území*, Právnická fakulta Masarykova Univerzita, Brno 2009
- BELDÍKOVÁ Eva: Diplomová práce *Město Dobříš po II. Světové válce do roku 1955*, Filosofická fakulta univerzita Pardubice 2009

Internetové zdroje

- 1. ZÁKLADNÍ ŠKOLA DOBŘÍŠ; Historie školy [Online] 2012. [Citace: 3. 1. 2012] <http://1zs.dobris.cz/356-2>
- ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA DOBŘÍŠ; Historie školy [Online] 2013. [Citace: 9. 2. 2013] <http://www.zusdobris.eu/>
- ZÁKLADNÍ ŠKOLA DOBŘÍŠ LIDICKÁ; Historie školy [Online] 2013. [Citace: 24. 3. 2013] <http://www.zsdobris-lidicka.cz/clanky/o-skole/historie-skoly/historie-nasi-skoly.html>
- 2. ZÁKLADNÍ ŠKOLA; Historie školy [Online] 2012. [Citace: 28. 4. 2013] <http://www.2zsdobris.cz/informace/o-skole/z-historie-skoly/>
- PIONÝR; Historie pionýrského hnutí [Online] 2012.[Citace: 19. 6. 2013] <http://www.pionyr.cz/index.php?page=inc&inc=historie/1949/49vestnik.html>

Seznam příloh

1. Budova 1. ZŠ v Dobříši kolem roku 1960

(Depozitář a archiv Muzea města Dobříše)

2. Přehled členů pedagogického sboru působících na škole v letech 1945 – 1965

(*Almanach ke 100. výročí založení 1. základní školy v Dobříši*, Dobříš: 1. základní škola, 1999, s. 68 – 72)

3. Ministr školství na divadelním představení v Dobříši

(Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdní měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, přílohách kroniky)

4. Budovatelská výstava dobříšského okresu

(Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdní měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, přílohách kroniky)

5. Pozvánka na slavnost 50letého výročí školní budovy

(Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Hlavní újezdní měšťanské školy dívčí 1940 – 1953*, v přílohách kroniky)

6. Pionýři dobříšské školy přejí ženám v Rukavičkářských závodech v Dobříši k MDŽ

(Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika 1. základní školy v Dobříši 1953 - 1965*, školní rok 1955/1956)

7. Pozvánka na 1. reprezentační ples abiturientů dobříšské školy

(Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika 1. základní školy v Dobříši 1953 - 1965*, školní rok 1955/1956)

8. Mapa Dobříšska

(MAPY; mapy [Online] 2011. [Citace: 17. 6. 2013]
<http://www.mapy.cz/#!x=14.198721&y=49.772098&z=10&c=2-3-8-15-25/>)

9. Fotografie prvomájového průvodu 1948

(Státní okresní archiv Příbram, Fond: 1. základní škola Dobříš, *Školní kronika Obecné školy chlapecké v Dobříši 1940 – 1953*, školní rok 1947/1948)

10. Pionýrské zásady a slib

(PIONÝR; Historie pionýrského hnutí [Online] 2012.[Citace: 19. 6. 2013]
<http://www.pionyr.cz/index.php?page=inc&inc=historie/1949/49vestnik.html>)